

VENDIM
Nr. 2, datë 25.5.2015
NË EMËR TË REPUBLIKËS

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të përbërë nga:

Xhezair Zaganjori

kryesues

Ardian Dvorani

anëtar

Ardian Nuni

anëtar

Arjana Fullani

anëtare

Evelina Qirjako

anëtare

Andi Çeliku

anëtar

Aleksandër Muskaj

anëtar

Guxim Zenelaj

anëtar

Edmond Islamaj

anëtar

Mirela Fana

anëtare

Medi Bici

anëtar

Shkëlzen Selimi

anëtar

Artan Zeneli

anëtar

Admir Thanza

anëtar

Tom Ndreca

anëtar

Artan Broci

anëtar,

në seancën e datës 25.5.2015, mori në shqyrtim çështjen penale me nr. akti 52601-01615-00-2014 që i përket:

KËRKUES: Aleksandër Prenga

OBJEKTI: Lirim me kusht

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Lezhë, me vendimin nr. 36, datë 28.5.2014, ka vendosur:

Rrëzimin e kërkesës së kërkuarit Aleksandër Prenga si të pabazuar në prova dhe në ligj.

Shpenzimet gjyqësore siç janë bërë.

Gjykata e Apelit Shkodër, me vendimin nr. 121, datë 18.9.2014 ka vendosur:

Ndryshimin e vendimit nr. 36, datë 28.5.2014 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Lezhë, në këtë mënyrë:

Pranimin e kërkesës së kërkuarit Aleksandër Prenga.

Urdhërohet lirimi me kusht i të dënuarit Aleksandër Prenga për pjesën e pavuajtur të dhënë me vendimin nr. 25, datë 2.5.2006, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Mirditë, i lënë në fuqi me vendimin nr. 824, datë 17.11.2006, të Gjykatës së Apelit Tiranë, duke urdhëruar vënien në provë të të dënuarit për një periudhë prej 18 muajsh.

Urdhërohet i dënuari të mbajë kontakte me Zyrrën Vendore të Shërbimit të Provës Lezhë gjatë periudhës së provës.

Urdhërohet lirimi i menjëhershëm i të dënuarit Aleksandër Prenga nëse nuk ka masë sigurimi “Arrest në burg” për llogari të ndonjë procedimi tjetër penal ose dënim tjetër me burgim.

Kundër vendimit të Gjykatës së Apelit Shkodër ka paraqitur rekurs, në datën 22.9.2014 Prokurori pranë Prokurorisë së Apelit Shkodër, i cili kërkon ndryshimin e vendimit të mësipërm dhe lënien në fuqi të vendimit nr. 36, datë 28.5.2014 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Lezhë, duke paraqitur këto shkaqe:

- Lirimi me kusht nuk është një dispozitë detyruese, pasi ajo parashikon se i dënuari me burgim mund të lirohet me kusht nga vuajtja e dënimit vetëm për arsye të veçanta.

- Është e rëndësishme të përgjithësohet qëndrimi se “arsyet e veçanta” që justifikojnë lirimin e parakohshëm të të dënuarit duhet të kenë natyrë jetike dhe të burojnë nga shkaqe shëndetësore, familjare ose shoqërore që diktojnë në mënyrë të detyrueshme vijimësinë e edukimit dhe të rehabilitimit të të dënuarit pranë familjes, komunitetit apo nën kujdesin e nevojshëm mjekësor. Praktika gjyqësore ka zgjeruar kufijtë e vlerësimit dhe në drejtim të llojit të veprës penale, rrezikshmërisë së autorit dhe kohës së shkurtër të pavuajtur nga dënimit penal (vendimi nr. 445, datë 8.10.2008, i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë).

- Vepra penale e kryer e të dënuarit paraqet rrezikshmëri të lartë shoqërore; në raport me masën e dënimit, të dënuarit i mbeten edhe 7 muaj dhe 12 ditë, periudhë kjo e konsiderueshme në raport me masën e dënimit.

- Shërbimi i Provës në raportin e përgatitur para gjykatës nuk shprehet apo më saktë nuk rekomandon lirimin e tij.

KOLEGJET E BASHKUARA TË GJYKATËS SË LARTË,

pasi dëgjuan relatimin nga gjyqtarët Shkëlzen Selimi dhe Artan Broci; prokurorin Artur Selmani, i cili kërkoj prishjen e vendimit të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së Rrethit Gjyqësor Lezhë, mbrojtësin e caktuar kryesisht të kërkuesit Aleksandër Prenga; av. Sonila Çekrezi, e cila kërkoj lënien në fuqi të vendimit të Gjykatës së Apelit Shkodër; dhe pasi e biseduan çështjen në tërësi,

VËREJNË:

I.

II. Rrethanat e çështjes

1. I dënuari, kërkuesi, Aleksandër Prenga, ka vuajtur në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP), Shënkoll, Lezhë dënimin e dhënë me vendimin penal nr. 25, datë 2.5.2006 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Mirditë. Sipas këtij vendimi ai është deklaruar fajtor dhe dënuar me 12 (dymbëdhjetë) vjet burgim për kryerjen e veprave penale të “Vjedhjes me armë” në bashkëpunim, “Plagosjes së rëndë me dashje” në bashkëpunim dhe “Mbajtjes pa leje të armëve luftarake” të parashikuara nga nenet 140-25, 88/2-25 dhe 278/2 të Kodit Penal. Gjykata e Apelit Tiranë me vendimin nr. 824, datë 17.11.2006 ka vendosur lënien në fuqi të vendimit të mësipërm.

2. Siç rezulton nga aktet e ndodhura në dosje (kartela personale e të dënuarit Aleksandër Prenga e plotësuar në datën 27.2.2007) ai është arrestuar në datën 2.12.2005. I dënuari Aleksandër Prenga, duke pretenduar se plotëson kushtet e nenit 64 të K. Penal, i është drejtuar Gjykatës së rrethit gjyqësor Lezhë, me kërkesën për lirimin e tij me kusht.

3. Sipas dinamikës së vuajtjes së dënimit, përcjellë gjykatës me shkresën nr. 10161, datë 27.11.2013, rezulton se kërkuesi Aleksandër Prenga është arrestuar në datën 2.12.2005, dhe deri në datën 2.12.2013 ka vuajtur 9 (nëntë) vjet, 8 (tetë) muaj e 7 (shtatë) ditë nga të cilat 5 (pesë) muaj e 22 (njëzet e dy) ditë i ka fituar me paraburgim, 1(një) vit, 2 (dy) muaj e 15 (pesëmbëdhjetë) ditë me vendime gjyqësore për ulje dënimi dhe i kanë mbetur për të vuajtur edhe 2 (dy) vjet, 3 (tre) muaj e 23 (njëzet e tre) ditë. Nga dinamika e vuajtjes së dënimit hartuar nga IIEVP Lezhë, e cila i është përcjellë gjykatës me shkresën nr. 4681, datë 19.5.2014 rezulton se kërkuesi Aleksandër Prenga deri në datën 19.5.2014, të ketë shlyer 11 (njëmbëdhjetë) vjet, 4 (katër) muaj e 18 (tetëmbëdhjetë) ditë burgim dhe t'i kenë mbetur për të vuajtur 7 (shtatë) muaj e 12 (dymbëdhjetë) ditë. Ai ka përfutur ulje dënimi, përkatësisht 1(një) vit me ligjin nr. 22/2014, datë 10.3.2014, "Për dhënie amnistie" dhe 1 (një) vit, 5 (pesë) muaj e 9 (nëntë) ditë me vendime gjyqësore për ulje dënimi, në zbatim të ligjit "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim".

4. Me vendimet penale nr. 288, datë 11.7.2011, nr. 295, datë 31.5.2010, nr. 150, datë 15.4.2009, nr. 148, datë 17.3.2008, nr. 342, datë 27.7.2012, nr. 108, datë 20.2.2013 dhe nr. 141, datë 24.4.2014 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Lezhë rezulton se të dënuarit Aleksandër Prenga t'i jetë ulur dënimi si rezultat i zbatimit të ligjit nr. 8328, datë 16.4.1998, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim".

5. Kërkuesi ka paraqitur dokumente të tjera shkresore, të cilat kanë marrë vlerën e provës, për të vërtetuar se plotëson kushtet e nenit 64 të K. Penal; të tilla janë:

i) Vërtetimi i gjendjes gjyqësore nr. 2, datë 3.5.2011, lëshuar nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve Tiranë, nga ku rezulton se i dënuari Aleksandër Prenga është dënuar vetëm një herë sipas vendimit penal të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Mirditë nr. 25, datë 2.5.2006, dhe të mos jetë recidivist në krim.

ii) Raporti i IIEVP Shënkoll nr. 10163 prot, datë 27.11.2013 nga ku rezulton se i dënuari Aleksandër Prenga është dënuar me 12 vite burgim për veprat penale të parashikuara nga nenet 140-25, 88/2-25 dhe 278/2 të K. Penal, është i penduar për veprën e kryer, nuk ka konsumuar veprën tjetër penale, paraqitet me gjendje fizike dhe psikologjike të mirë, ndërsa sjellja e tij gjatë 3 (tri) viteve të fundit ka qenë e mirë.

iii) Vlerësimi i sjelljes nr. 10162, datë 27.11.2013, i lëshuar nga IIEVP Shënkoll, Lezhë, sipas të cilit rezulton se i dënuari Aleksandër Prenga të jetë vendosur në këtë institucion në datën 26.2.2007, është beqar, me arsim 8 klasë, i penduar për veprën e kryer për të cilën shprehet se ka ndodhur për shkak të moshës; zbaton kërkesat e rregullores, nuk është i ndëshkuar me masë disiplinore për tri vitet e fundit, ka marrëdhënie që nuk kanë rënë ndesh me personelin, reciprokisht të mira me bashkë-vuajtësit, ndërsa me familjen ruan kontaktet dhe marrëdhëniet korrekte, duke e pasur si burim mbështetjeje. I dënuari nuk bën pjesë në listën e të punësuarve, nuk është pjesë e programeve të arsimit profesional, por merr pjesë në programet terapeutike, duke pranuar këshillat, bisedën, punën në grup, si dhe ka aktivizim të mirë e korrekt në veprimtaritë kulturore dhe sportive. Si konkluzion komisioni i vlerësimit i IIEVP Lezhë e ka vlerësuar pozitivisht kërkuesin për periudhën 3-vjeçare në lidhje me kërkesën objekt gjykimi.

iv) Raporti i vlerësimit i hartuar nga Zyra e Shërbimit të Provës Lezhë, me nr. 30/2 prot., datë 20.1.2014, nga ku rezulton se kjo zyrë të ketë rekomanduar mospranimin e kërkesës së të dënuarit për shkak se riintegrimi i tij në shoqëri është i vështirë, pasi nga vlerësimi i sjelljes, ajo vlerësohet si sjellje që nuk bie ndesh me personelin, dhe jo si sjellje e mirë, se ai nuk është i punësuar në institucion, se me raste shfaq shenja pendese, apo se vepra është një temë që nuk preferon t'i referohet, se kryerja njëkohësisht e tri veprave penale tregon rrezikshmëri të tij, se ai në intervistë ka shpjeguar se ka qenë i pirë në kohën e kryerjes së veprës penale, fakt i cili nuk rezulton nga vendimi gjyqësor, se i dënuari ka nivel arsimor të ulët dhe në dyja raste nuk ka përfutur ulje të plotë dënimi.

v) Nga raporti i shërbimit të provës rezulton se familja e kërkuesit jetonte në Shënkoll dhe përbëhej nga dy prindërit, dy vëllezërit dhe bashkëshortja e vëllait Arben. Familja e të dënuarit sipas

referencës nr. 158, datë 10.4.2013 rezulton të trajtohet me ndihmë ekonomike dhe ajo jeton nga puna sezonale e babait apo vëllait të tij. Ajo jeton në kushte të vështira ekonomike në një banesë me 4 dhoma. Në gjendjen shëndetësore të të dënuarit raportohet se ai ka pësuar dy ndërhyrje kirurgjikale një për apendisit dhe tjetrin për heqjen e bajameve.

vi) Sipas vërtetimit të datës 15.12.2013 të lëshuar nga firma “Kopi” rezulton që kjo firmë të ketë marrë përsipër që të punësojë kërkuesin në rast të lirimit me kusht. Nga deklarata e datës 20.4.2013 e Dioqezës së Rrëshenit rezulton se për ngjarjen e datës 29.11.2005 ku ishin vjedhur me dhunë dhe plagosur me armë zjarri në Klos-Fanë, Mirditë nga të dënuarit Aleksandër Prenga dhe Robert Lleshi murgeshat e dëmtuara të kenë deklaruar se i dënuari ishte falur prej tyre plotësisht. Ato kanë konsideratë nga gjykata marrëdhëniet e tyre kristiane ishin normalizuar kërkuar që kjo deklaratë pajtimi të merret në për lirim me kusht të të dënuarit.

vii) Vërtetimi i Qendrës Shëndetësore Shënkoll, i datës 12.12.2013, rezulton se prej dy vitesh, nëna e të dënuarit, shtetasja Dila Prenga vuante nga sëmundja nodulare me hiperfunksion të tiroides që sillte si pasojë takikardi, stres dhe gjendje depresive psikotike.

viii) Nga shkresat nr. 9004/4 prot., datë 21.12.2012, nr. 10388, datë 13.11.2009, nr. 7838/1 prot., datë 21.8.2013 dhe nr. 2755/4 prot., datë 10.4.2013 të IEVP Lezhë kërkuesit Aleksandër Prenga i është dhënë disa herë leje shpërblyese për sjellje të mirë dhe në një rast për gezim familjar dhe nuk rezulton që ai të ketë thyer kushtet e lejes. Sipas shkresës nr. 5340 prot., datë 18.6.2014 të IEVP Lezhë rezulton se kërkuesi të jetë diagnostikuar me migrenë me aurë (në muajin qershor 2014) dhe trajtohet për këtë sëmundje, ndërkohë që nga historiku klinik rezulton të jetë ankuar për çrregullime të gjumit, ndërsa në shkurt 2012 i është nënshtruar një ndërhyrje kirurgjikale tonsillektomia.

6. Duke parashtruar sa më sipër kërkuesi Aleksandër Prenga, nëpërmjet përfaqësuesit të tij ka pretenduar se plotëson kushtet e n. 64 të K. Penal për lirim me kusht; përfaqësuesi i Zyrës së Shërbimit të Provës Lezhë, ka rekomanduar mospranimin e kërkesës së tij, ndërsa Prokurori pranë Prokurorisë Lezhë ka kërkuar rrëzimin e kërkesës.

III. Procedurat gjyqësore

7. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Lezhë, me vendimin nr. 36, datë 28.5.2014, ka vendosur:

i) Rrëzimin e kërkesës së kërkuesit Aleksandër Prenga si të pabazuar në prova dhe në ligj.

ii) Shpenzimet gjyqësore siç janë bërë.

8. Gjykata e Apelit Shkodër, me vendimin nr. 121, datë 18.9.2014, ka vendosur:

i) Ndryshimin e vendimit nr. 36, datë 28.5.2014, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Lezhë, në këtë mënyrë:

Pranimin e kërkesës së kërkuesit Aleksandër Prenga.

Urdhërohet lirim me kusht i të dënuarit Aleksandër Prenga për pjesën e pavuajtur të dhënë me vendimin nr. 25, datë 2.5.2006 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Mirditë, i lënë në fuqi me vendimin nr. 824, datë 17.11.2006, të Gjykatës së Apelit Tiranë, duke urdhëruar vënien në provë të të dënuarit për një periudhë prej 18 muajsh.

Urdhërohet i dënuari të mbajë kontakte me Zyrën Vendore të Shërbimit të Provës Lezhë gjatë periudhës së provës.

Urdhërohet lirim i menjëhershëm i të dënuarit Aleksandër Prenga nëse nuk ka masë sigurimi “Arrest në burg” për llogari të ndonjë procedimi tjetër penal ose dënim tjetër me burgim.

IV. Arsytimi ligjor i vendimit të ankimuar

9. Gjykata e Apelit Shkodër e ka gjetur të gabuar vendimin e gjykatës së shkallës së parë, dhe ndër të tjera arsyeton se:

“Sjellja e të dënuarit përgjatë tri viteve të fundit të vuajtjes së dënimit vlerësohet pozitive. I dënuari ka respektuar në vijimësi kërkesat e rregullores dhe në asnjë rast nuk është ndëshkuar me masë disiplinore.

Ai ka marrë pjesë rregullisht në të gjitha aktivitetet e përbashkëta kulturore, edukative e sportive dhe ka qenë

pjesë e programeve të karakterit psikoterapeutik. Shprehja e pendesës për veprën penale është evidentuar në vlerësimin e sjelljes së tij për efekt të lirimit me kusht, në të cilin shprehet se kur bie fjala për veprën penale shfaq shenja pendese dhe ia lë moshës. [...]

Shërbimi i provës nuk ka analizuar faktin se kishte një normalizim marrëdhëniesh me të dëmtuarat nga vepra penale dhe se i dënuari kishte një ofertë punësimi në rast lirimi nga burgu.

Gjykata e Apelit konstaton se që nga data e kryerjes së përllogaritjeve të fundit për pjesën e pavuajtur të dënimit, datë 19.5.2014, kishte kaluar rreth 4 muaj, nga përllogaritja e pjesës së pavuajtur të dënimit në momentin e shqyrtimit të çështjes në Gjykatën e Apelit atij t'i mbeten për të vuajtur edhe 3 muaj e 13 ditë burgim. Fakti që gjatë kohës që ai ka qëndruar në burg ka pasur rezultate pozitive, ka respektuar në vazhdimësi rregulloren, ka manifestuar një sjellje të mirë me bashkëvuajtësit dhe personelin dhe është aktivizuar rregullisht në programet e edukimit tregon se ai ka bërë të gjitha përpjekjet për risocializimin dhe rehabilitimin etj. [...]

Në lidhje me kushtet dhe rrethanat personale të veçanta për të cilat kërkohet lirimi me kusht, gjykata e Apelit vlerëson se arsyet e veçanta si kusht ligjor për të motivuar një kërkesë me lirim me kusht nuk gjejnë një rregullim ligjor të mirëpërcaktuar, por ato vlerësohen rast pas rasti nga gjykata. Ky qëndrim është mbajtur në vijimësi nga praktika gjyqësore e Gjykatës së Lartë.

Në rastin që po gjykohet, rezulton se i dënuari Aleksandër Prenga gjendet në rrethana veçanërisht të vështira familjare duke qenë se familja e tij trajtohet me ndihmë ekonomike, se ai vuan nga një sëmundje e tillë si migrena me aurë, si dhe nga ana tjetër nëna e tij vuan nga sëmundje kronike prej dy vitesh.

Këto fakte janë raportuar edhe nga aktet e depozituara nga kërkuesi, por edhe nga punonjësi i shërbimit të provës.

Nga ana tjetër dy murgeshat e dëmtuara nga vepra penale kanë shfaqur miratimin e tyre për lirimin me kusht të të dënuarit duke pohuar se marrëdhëniet me të ishin normalizuar.

Një element pozitiv në rastin e kërkuesit Aleksandër Prenga është edhe oferta e punësimit që ka bërë për të firma “Kopi” ofertë e cila megjithëse është raportuar nga kërkuesi nuk është analizuar dhe vlerësuar nga shërbimi i provës. [...]

Punonjësi i shërbimit të provës deformat faktet duke referuar se i dënuari nuk ka sjellje të mirë me personelin, ndërkohë që nga vlerësimet e sjelljes për të dënuarin rezultojnë kundërta. E njëjta gjë ndodh edhe me referimin e uljes së pjesshme të dënimit, kur punonjësi i shërbimit të provës i referohet një ulje të dënimit 45-ditore të dhënë në vitin 2008, periudhë e cila nuk përfshihet në periudhën e fundit trevjeçare të sjelljes dhe i referohet një vendimi të gjykatës të dhënë në vitin 2013, me të cilin është aplikuar ulje e pjesshme, për shkak se ulja është dhënë për një periudhë më të vogël se një vit të plotë të vuajtjes së dënimit dhe jo për shkak të problemeve të sjelljes së të dënuarit.

Raporti i Shërbimit të provës nuk është vendimtar në vlerësimin e rastit nga gjykata, pasi vlerësimi, nëse ndaj kërkuesit duhet aplikuar apo jo dënimi alternativ, është një atribut i gjykatës, i cili lidhet ngushtë me vlerësimin e ekzistencës së kushteve ligjore e veçanërisht të atyre që kanë të bëjnë me vlerësimin e sjelljes së të dënuarit gjatë kohës së vuajtjes së dënimit dhe me faktin se sa ia ka arritur qëllimit për edukimin e të dënuarit pjesa e vuajtur e dënimit, me qëllim që i dënuari të mos përbëjë më rrezik për shoqërinë, të përfshihet sërish në aktivitete kriminale, si dhe me impaktin që krijon në shoqëri lirimi me kusht i të dënuarit [...].”

10. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, nisur nga fakti se ka interpretime jo të njëjta në lidhje me kuptimin e togfjalëshit “arsye të veçanta” të parashikuar në nenin 64 të Kodit Penal, në shqyrtimin e kërkesave të të dënuarve me objekt “Lirim me kusht”, vendosi që për njehsimin e praktikës gjyqësore, çështjen penale që i përket të dënuarit Aleksandër Prenga, ta kalojë në Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë.

V. Çështjet që shtrohen për t’u zgjidhur përpara Kolegjeve të Bashkuara dhe qëndrimi i Kolegjeve të Bashkuara:

11. Çështjet që shtrohen për t’u zgjidhur përpara Kolegjeve të Bashkuara me qëllim unifikimin e praktikës gjyqësore vlerësohen të jenë:

a) Në mungesë të një përkufizimi në Kodin Penal, çfarë do të kuptohet me shprehjen “arsye të veçanta” të parashikuar në nenin 64 të Kodit Penal, në procesin penal me objekt lirimin para kohe me kusht?

b) Në rastin kur pranon kërkesën e të dënuarit për lirim para kohe me kusht, a duhet gjykata të caktojë, gjithashtu, një periudhë kohe ku i dënuari të mbajë kontakte me shërbimin e provës dhe të vihet në provë? Nëse po, sa duhet të jetë ky afat i mbajtjes në provë?

12. Qëndrimi i palëve në proces në lidhje me çështjet që duhet të unifikohen për efekt të njehsimit të praktikës dhe të pasojës që ka në lidhje me zgjidhjen e çështjes ishte si më poshtë:

i) Prokurori në lidhje me çështjen e parë mbajti qëndrimin se: interpretimi më i drejtë është ai që e trajton nenin 64 të K. Penal sikur parashtron vetëm një kusht, atë të arritjes së riedukimit të të dënuarit. Ky interpretim bën të nevojshëm që togfjalëshin “arsye të veçanta” ta trajtojmë si sinonim të togfjalëshit “kur me punën dhe sjelljen e tij i dënuari tregon se i është arritur qëllimit të riedukimit”. Pra, sipas këtij interpretimi, kuptimi i shprehjes “kur me punën dhe sjelljen e tij i dënuari tregon se i është arritur qëllimit të riedukimit”, nuk është gjë tjetër veçse shpjegim apo zëbrëthim i vetë shprehjes “arsye e veçantë”. Kjo do t’i bënte të gjitha rrethanat e tjera që lidhen me gjendjen ekonomike dhe shëndetësore të familjarëve të të dënuarit krejtësisht të papërshtatshme për t’u parashtruar nga palët dhe aq më pak për t’u pranuar nga Gjykata si rrethana që shërbejnë për të vendosur lirimin e të dënuarit para kohe.

ii) Në lidhje me çështjen e dytë: Sugjerohet që të pranohet si praktika më e drejtë dhe logjike ajo sipas së cilës afati i veprimit të kushtit është vetë masa e dënimit të pavarur nga i dënuari që do të lirohet. Kjo praktikë është logjike dhe në frymën e ligjit, pasi sipas këtij interpretimit të afatit të zbatimit të kushtit, koha e kushtit është në përpjesëtim të drejtë me masën e dënimit. Kjo vjen në përputhje me logjikën se koha e kushtit duhet të jetë më e gjatë sa më i lartë të jetë risku i kryerjes përsëri të një veprë penale. Dhe është e kuptueshme se ky risk është më i lartë për një person me dënim të rëndë në raport me një tjetër të dënuar me një dënim më të butë.

iii) Mbrojtja në lidhje me çështjen e parë: “Arsyet e veçanta” nuk janë aspak ato të ndjekura deri tani gjatë praktikës gjyqësore, dhe që kanë konsistuar përgjithësisht në kushtet shëndetësore dhe social-ekonomike të personit të dënuar dhe familjarëve të tij. Nuk është ekzistenca e ndonjë prej këtyre arsyeve që duhet të përligjin lirimin me kusht. Po të mbështetemi në faktin se burgu është një institucion riedukimi i cili ka për qëllim riedukimin e të dënuarit për ta bërë atë përsëri të denjë për shoqërinë, do të arrijmë në përfundimin se është pikërisht ky kriter që përbën arsyen e veçantë të lirimit me kusht, pra arritja e qëllimit për edukim.

iv) Në lidhje me çështjen e dytë: Referimi që i bëhet nenit 59 të K. Penal në lidhje me periudhën e provës është i gabuar, pasi periudha e provës duhet të jetë për aq kohë sa është edhe periudha e mbetur pa vuajtur. Kjo periudhë duhet të shërbejë si një periudhë që do t’i shërbejë të dënuarit si adaptim më normal me jetën jashtë institucionit [të vuajtjes së dënimit] nëpërmjet një institucioni të specializuar që është Shërbimi i Provës. Shtrirja e kësaj periudhe për një kohë më të gjatë se ajo që të dënuarit i kishte mbetur pa vuajtur përbën një kufizim të lirisë së tij përtej asaj që është dhënë me vendim dhe bie ndesh dhe me kriterin e kërkuar në nenin 64 të K. Penal, sipas të cilit personi që është liruar me kusht ia ka arritur qëllimit të edukimit dhe për këtë arsye zgjatja e kësaj kohe do të përbente një “kufizim të lirisë personale”.

VI. Qëndrimi i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë

A. Në lidhje me pyetjen e parë të shtruar për unifikim: Në mungesë të një përkufizimi në Kodin Penal, çfarë do të kuptohet me shprehjen “arsye të veçanta” të parashikuar në nenin 64 të Kodit Penal, në procesin penal me objekt lirimin para kohe me kusht?

13. Ndonëse në Kodin Penal nuk gjendet një përkufizim se çfarë do të kuptohet me shprehjen “arsye të veçanta”, parashikuar në nenin 64 të tij, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë (Kolegjet e Bashkuara) vlerësojnë t’i japin përgjigje pyetjes së shtruar duke u bazuar, në: i) qëllimin e institutit të lirimit me kusht; ii) interpretimit tekstual të dispozitës në fjalë; si dhe në iii) etapat e nevojshme që gjykatat duhet të mbajnë në konsideratë në gjykimet me objekt lirimin me kusht.

i) Qëllimi i institutit të lirimit me kusht

14. Instituti i lirimit me kusht klasifikohet në Kodin Penal si një nga alternativat e dënimit me burgim (kreu VII i K.Penal). Në vlerësim të Kolegjeve të Bashkuara, lirimi me kusht është një institut me karakter riedukues, human, dhe social.

15. Elementi “riedukativ” i ligjvënësit është lehtësisht i kuptueshëm dhe dallohet qartë nga vetë teksti i nenit 64 të Kodit Penal, i cili parashikon se “I dënuari me burgim mund të lirohet me kusht [...] nëse [...]”

me dënimin e vuajtur i është arritur qëllimit për riedukimin e tij [...]” (theksimi i Gjykatës). Pra, duket qartë se objektivi kryesor i lirimit me kusht është riedukimi i të dënuarit, me kusht plotësimin e kërkesave specifike të parashikuara në nenin 64 të Kodit Penal. Ndërkohë që dënimi penal në vetvete, përmban elemente të teorive ndëshkuese dhe parandaluese të krimit, orientimi i tanishëm në shumë legjislatore penale evropiane, sidomos në lidhje me periudhën e fundit të vuajtjes së dënimit, fokusohet në riedukimin (ose risocializimin) e të dënuarit.¹ Ky orientim bazohet në uljen e rrezikshmërisë shoqërore të të dënuarit dhe riedukimin e tij, nëpërmjet punës dhe programeve të ndryshme brenda dhe jashtë institucioneve të vuajtjes së dënimit, me qëllim dekurajimin e kryerjes së veprave të tjera penale, si dhe riintegrimin në shoqëri të të dënuarve.

16. Karakteri “human” i lirimit me kusht lidhet me shmangien e ndëshkimit të panevojshëm dhe është pasqyrim i drejtpërdrejtë i një prej parimeve të Kodit Penal, parashikuar shprehimisht në nenin 1/c të tij.² Siç u përmend pak më lart, edhe vetë elementi ndëshkues në teorinë e së drejtës penale nuk duhet të konsiderohet si një “hakmarrje” e shoqërisë kundrejt autorit të veprës penale, por më tepër si një shprehje e shpagimit së kësaj të fundit në lidhje me sjellje të patolerueshme për një shoqëri civile dhe demokratike. Në kushtet e arritjes së qëllimit kryesor të dënimit penal, pra riedukimit të të dënuarit, si dhe plotësimin të kushteve objektive të parashikuara nga neni 64 i Kodit Penal,³ vazhdimi i vuajtjes së mëtejshme të dënimit do të konsiderohej si i panevojshëm dhe i padobishëm për shoqërinë. Për më tepër, edhe vetë masa e dënimit penal, është në vetvete një “parashikim” nga ana e gjykatës i kohës që konsiderohet e mjaftueshme për të arritur në riedukimin e të dënuarit, në raport kjo me rrezikshmërinë e veprës së kryer dhe të autorit të saj. Kjo kohë e mjaftueshme, mund të jetë e ndryshme për persona të ndryshëm; dhe pikërisht për këtë arsye ligjvënësi ka parashikuar mundësinë e lirimit me kusht për këtë kategori të dënuarish, të cilët, pasi kanë vuajtur një pjesë të konsiderueshme të dënimit të dhënë, janë riedukuar plotësisht dhe nuk ekziston më nevoja për t’i mbajtur në institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale.

17. Kolegjet e Bashkuara mbajnë parasysh këtu edhe efektet “sociale” të lirimit me kusht, që kanë të bëjnë jo vetëm me qëllimin e përgjithshëm të lirimit me kusht - duke shërbyer si shembull për të dënuarit e tjerë që me punë dhe sjellje të mirë mund të lirohen me kusht - por edhe me fenomenin e mbipopullimit të burgjeve, duke ulur sadopak edhe barrën financiare të taksapaguesve për sistemin penitenciar, natyrisht duke mos u sakrifikuar objektivi kryesor që është siguria e komunitetit ndaj personave me rrezikshmëri të lartë shoqërore, si dhe detyrat e legjislatimit penal dhe parimet e Kodit Penal, parashikuar nga nenet 1/b dhe 1/c të Kodit Penal. Në këtë kuptim, autoritetet shtetërore duhet të përpiqen që të arrijnë riedukimin e të dënuarve sa më shpejt të jetë e mundur, duke evituar masa dënimi me karakter thjesht ndëshkues. Studime të shumta kanë treguar se zbatimi i lirimit me kusht është një nga mënyrat më efektive në arritjen e qëllimit ndëshkues, parandalues dhe riedukativ të dënimit penal.⁴ Vlen këtu të përmendet edhe Rekomandimi nr. R (99)22 i Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës në lidhje me Mbipopullimin e Burgjeve, sipas të cilit “lirimi me kusht duhet të konsiderohet si instrumenti më efektiv dhe konstruktiv, i cili jo vetëm ul kohën e burgimit, por edhe kontribuon në mënyrë

¹ Vinter dhe të tjerë k. Mbretërisë së Bashkuar, Dhoma e Madhe, Aplikimet nr. 66069/09, 130/10 dhe 3896/10, vendim i datës 9.7.2013, në para 115.

² Neni 1/c (Parimet e Kodit Penal):

Kodi Penal bazohet në parimet kushtetuese të shtetit të së drejtës, të barazisë përpara ligjit, të drejtësisë në caktimin e fajësisë dhe të dënimit, të mbrojtjes së interesit më të lartë të fëmijëve, *si dhe të humanizmit* (theksim i Kolegjeve).

Zbatimi i ligjit penal me analogji nuk lejohet.

³ Kushtet objektive lidhen me: i) vuajtjen e një pjese të dënimit në varësi të llojit të veprës penale të kryer; ii) të mos ketë qenë përsëritës për krime të kryera me dashje; dhe të mos jetë dënuar për vepra të veçanta në nenet 78/a, 79/a, 79/b, 79/c apo paragrafi i tretë i neni 100.

⁴ Memorandum Shpjegues i Rekomandimit Rec. (2003) 22 të Komitetit të Ministrave mbi Lirimin me Kusht, faqe 11.

thelbësore në riintegrimin e të dënuarit në komunitet”.⁵

18. Në konsideratë të sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se neni 64 i Kodit Penal, në tërësinë e tij - përfshirë këtu edhe “arsyet e veçanta” - duhet të interpretohet në përputhje me qëllimin e parashikuar nga ligjvënësi, që është riedukimi dhe riintegrimi i të dënuarit në shoqëri.

ii) Interpretimi i shprehjes “arsye të veçanta”

19. Në interpretimin e shprehjes “arsye të veçanta”, Kolegjet e Bashkuara e gjejnë me vend fillimisht të rikujtojnë ndryshimet e pësura të institutit të lirimit me kusht. Sipas Kodit Penal të vitit 1995, i dënuari mund të “Lirohej para kohe me kusht”, kur:

Ka vuajtur jo më pak se 1/2 e dënimit të dhënë dhe me sjelljen dhe punën e tij tregon se me dënimin e vuajtur i është arritur qëllimit për edukimin e tij.

Në gjysmën e dënimit të vuajtur nuk llogaritet koha e përfituar me amnisti ose falje.

Nuk lejohet lirimi para kohe me kusht për të dënuarit përsëritës në krime.

Lirimi para kohe me kusht revokohet nga gjykata, kur i dënuari gjatë kohës së kushtit kryen një vepër tjetër penale po aq të rëndë ose më të rëndë se e para, duke u zbatuar dispozitat për bashkimin e dënimeve.

20. Dispozita e vitit 1995 nuk bënte dallim ndërmjet llojit të veprës penale të kryer, dhe vendoste vetëm kushtin e vuajtjes të së paktës gjysmës së dënimit të dhënë. Ndryshimet më të mëdha ndodhën me reformën e ligjit nr. 8733, datë 24.1.2001. Neni 7 i tij ndryshonte nenin 64 të K. Penal si më poshtë:

I dënuari me burgim mund të lirohet para kohe me kusht, nga vuajtja e dënimit vetëm për arsye të veçanta, nëse me sjelljen dhe punën e tij tregon se me dënimin e vuajtur i është arritur qëllimit për edukimin e tij, si dhe të ketë vuajtur:

- jo më pak se gjysmën e dënimit të dhënë për kundërvajtje penale;
- jo më pak se dy të tretat e dënimit të dhënë për krime me masa dënimi gjer në pesë vjet burgim;
- jo më pak se tre të katërtat e dënimit të dhënë për krime me masa dënimi nga pesë gjer në njëzet e pesë vjet burgim.

Në masën e dënimit të vuajtur nuk llogaritet koha e përfituar me amnisti ose falje.

Nuk lejohet lirimi para kohe me kusht për të dënuarin përsëritës për krime të kryera me dashje.

Lirimi para kohe me kusht revokohet nga gjykata, kur i dënuari për një vepër penale të kryer me dashje, gjatë kohës së kushtit, kryen një vepër tjetër penale me dashje, po aq të rëndë ose më të rëndë se e para, duke u zbatuar dispozitat për bashkimin e dënimeve.

21. Siç vihet re, reforma e vitit 2001 tentoi të sqaronte mundësinë e aplikimit të institutit të lirimit me kusht, element ky që evidentohet me identifikimin e “arsyeve të veçanta”, si dhe në diferencimin e trajtimit të veprave penale. Mundësia e lirimit me kusht pas vuajtjes së gjysmës së dënimit të dhënë do të lejohej vetëm për kundërvajtjet penale, ndërsa për krimet, koha e nevojshme për zbatimin e institutit të lirimit me kusht rritej, përkatësisht me dy të tretat dhe tre të katërtat, në varësi të rrezikshmërisë së veprës penale (dhe rrjedhimisht të masës së dënimit). Gjithashtu, në ndryshim me regjimin e Kodit të vitit 1995, me reformën e vitit 2001, lirimi me kusht do të revokohej vetëm në rastin e përsëritjes së veprave penale të kryera me dashje, dhe jo çdo veprë penale, siç ishte parashikuar me Kodin e vjetër.

22. Në vitin 2008, me anë të ligjit nr. 10023, datë 27.11.2008, nga instituti i “lirimit para kohe me kusht” u hoqën fjalët “para kohe”, si dhe në paragrafin e fundit, heqja e fjalëve “po aq të rëndë ose më të rëndë se e para”, për sa i përket revokimit të lirimit me kusht në rast të kryerjes së ndonjë veprë tjetër penale gjatë kohës së kushtit. Gjithashtu, ky ligj parashikoi edhe krijimin e shërbimit të provës, i cili është “organi shtetëror që mbikëqyr zbatimin e dënimeve alternative, paraqet informacion dhe raporte para prokurorit ose gjykatës, dhe ndihmon në ekzekutimin e dënimit

⁵ Këshilli i Evropës, Komiteti i Ministrave, Rekomandimi nr. R (99) 22 i Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës në lidhje me Mbipopullimin e Burjeve dhe Inflacionin e Popullatës së Burjeve, datë 30.9.1999 para. 24.

alternativ, si dhe ndihmon personin e dënuar në kapërcimin e vështirësive për riintegrimin social”.⁶ Më së fundmi, neni 12 i ligjit 143, datë 2.5.2013, eliminoi përfundimisht mundësinë e aplikimit të lirimit me kusht të të dënuarve për çdolloj veprë penale të vrasjes me dashje (duke shtuar fjalët “si dhe për të dënuarët për kryerjen e veprave penale të parashikuara në nenet 78/a, 79/a, 79/b, 79/c apo paragrafi i tretë i nenit 100”).

23. Mementalisht, neni 64 i Kodit Penal në fuqi parashikon se:

I dënuari me burgim mund të lirohet me kusht, nga vuajtja e dënimit vetëm për arsye të veçanta, nëse me sjelljen dhe punën e tij tregon se me dënimin e vuajtur i është arritur qëllimit për edukimin e tij, si dhe të ketë vuajtur:

- jo më pak se gjysmën e dënimit të dhënë për kundërvajtje penale;
- jo më pak se dy të tretat e dënimit të dhënë për krime me masa dënimi gjer në pesë vjet burgim;
- jo më pak se tre të katërtat e dënimit të dhënë për krime me masa dënimi nga pesë gjer në njëzet e pesë vjet burgim.

Në masën e dënimit të vuajtur nuk llogaritet koha e përfituar me amnisti ose falje. Nuk lejohet lirimi me kusht për të dënuarin përsëritës për krime të kryera me dashje, si dhe për të dënuarët për kryerjen e veprave penale të parashikuara në nenet 78/a, 79/a, 79/b, 79/c apo paragrafi i tretë i nenit 100.

Lirimi me kusht revokohet nga gjykata, kur i dënuari për një vepër penale të kryer me dashje, gjatë kohës së kushtit, kryen një vepër tjetër penale me dashje, duke u zbatuar dispozitat për bashkimin e dënimeve.

24. Kolegjet e Bashkuara do të kthehen tani në interpretimin e shprehjes “arsye të veçanta”, në këndvështrimin e qëllimit dhe tekstit të nenit 64 të Kodit Penal.

25. Në praktikën gjyqësore, si gjykatat e rretheve gjyqësore dhe të apelit, ashtu edhe organi i Prokurorisë, vazhdimisht e kanë interpretuar kriterin e “arsyeve të veçanta”, si një kriter shtesë dhe të jashtëm me cilësitë dhe personalitetin e të dënuarit. Në shumë çështje gjyqësore me objekt lirimin me kusht, janë pretenduar si “arsye të veçanta” rrethanat të tilla si për shembull, gjendja familjare e rënduar e të dënuarit; sëmundja e rëndë e prindërve apo e të afërmeve të tjerë; apo qenia me fëmijë të mitur dhe me bashkëshortë në ngarkesë të të dënuarit. Në vlerësimin e Kolegjeve të Bashkuara, kjo qasje është e papranueshme dhe e gabuar. Kjo, pasi në interpretimin që i kanë bërë shprehjes “arsye të veçanta”, gjykatat më të ulëta efektivisht kanë shtuar me pa të drejtë një kriter të jashtëm të paparashikuar nga ligji si kusht ndalues për efekt të pranimit të kërkesës për librim me kusht. Megjithatë, siç edhe do të sqarohet më poshtë,⁷ Kolegjet vlerësojnë se rrethanat që kanë të bëjnë me familjarët e të dënuarit mund të merren parasysh nga ana e gjykatave, jo si kusht thelbësor, por si rrethanë që shkon në favor të kërkesës për librim me kusht, në drejtim të analizës së gjykatës për riintegrimin e plotë të të dënuarit pas lirimit.

26. Së pari, për sa i përket interpretimit teleologjik, orientimi i zgjedhur nga gjykatat më të ulëta që kushtëzon zbatimin e lirimit me kusht me praninë e domosdoshme të një kriteri jashtë kontrollit të të dënuarit (siç mund të jetë gjendja e rënduar e familjarëve të tij), mohon pa të drejtë mundësinë e lirimit me kusht të një të dënuari të riedukuar plotësisht vetëm për arsyen se familjarët e tij nuk ndodhen në gjendje ekonomike apo shëndetësore të rënduar. Kjo, jo vetëm që shkon kundër qëllimit të institutit të lirimit me kusht - pasi prania apo jo e këtyre kushteve të jashtme nuk ndikon drejtpërdrejt në uljen e rrezikshmërisë së të dënuarit, por vetëm në trajtimin më human të të dënuarve - por edhe i vendos të dënuarit në pozita pabarazie përpara ligjit. Nëse do të pranohej përqasja e faktorëve të jashtëm nga puna dhe sjellja e të dënuarit, në mënyrë paradoksale, një i

⁶ Neni 10 i ligjit nr. 10023, datë 27.11.2008, i cili shton nenin 31/7 të ligjit nr. 8331, datë 21.4.1998, “Për ekzekutimin e vendimeve penale”.

⁷ *Infra*, para. 41.

dënuar, ndonëse i riedukuar, do të duhej të “shpresonte” në ndodhjen e një fatkeqësie të familjarëve të tij në mënyrë për t’u liruar me kusht.

27. Së dyti, ky orientim i gjykatave më të ulëta mbetet i pambështetur edhe për sa i përket interpretimit tekstual të tij. Nëse “arsyet e veçanta” do të konsideroheshin si të pavarura nga “sjellja dhe puna” e të dënuarit, edhe teknika legislative do të ishte ndryshe dhe do të kishte shtuar lidhësen “dhe” pas shprehjes “arsye të veçanta”. Pra dispozita do të lexohej: “I dënuari me burgim mund të lirohet [...] vetëm për arsye të veçanta, dhe nëse me sjelljen dhe punën e tij tregon se [...]. Mosprania e lidhëses “dhe” bën që “arsyet e veçanta” të jenë tekstualisht dhe logjikisht të lidhura me “sjelljen dhe punën e të dënuarit”.

28. Megjithatë, Kolegjet e Bashkuara theksojnë se, ndërkohë që pranohet se “arsyet e veçanta” janë të lidhura ngushtë me riedukimin dhe nuk kanë të bëjnë me elemente apo faktorë jashtë kontrollit të të dënuarit, kjo nuk do të thotë se “arsyet e veçanta” mund të lexohen thjesht si ripërsëritje e sjelljes dhe punës së të dënuarit. Rregullat e interpretimit e imponojnë Gjykatën të shmangë, me sa të jetë e mundur, leximin e një dispozite si përsëritëse apo të panevojshme. Përkundrazi, Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se shtimi i shprehjes “arsye të veçanta”, bërë me ndryshimet e nenit 64 të Kodit Penal nga ligji nr. 8733, datë 24.1.2001, ka pasur si qëllim “sqarimin” e aplikimit të lirimit me kusht dhe pranimin e tij vetëm në rast se i dënuari, nëpërmjet rrethanave konkrete që lidhen me punën dhe sjelljen gjatë vuajtjes së dënimit, ka treguar se është arritur qëllimi i riedukimit të tij. Në rastin e “arsyeve të veçanta” qëllimi i ligjvënësit ka qenë, në vlerësimin e Kolegjeve, kontrolli më rigoroz nga ana e gjykatës dhe dhënia e arsyeve objektive, konkrete dhe specifike mbi rezultatin e sjelljes dhe punës së të dënuarit në drejtim të riedukimit dhe gatishmërinë e tij ose saj për t’u riintegruar në shoqëri.

29. Kolegjet e Bashkuara vërejnë se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë (Kolegji Penal) ka pasur shpesh rastin për t’u shprehur mbi shprehjen “arsye të veçanta”. Sipas Kolegjit Penal “arsyet e veçanta” nuk duhen nënkuptuar si një kusht shtesë, por si një kusht i vetëm, i përbërë nga fakte të cilat provojnë se është arritur qëllimi i dënimit penal në rastin konkret për edukimin e të dënuarit dhe ai/ajo është i/e gatshëm të riintegrohet në shoqëri.⁸ Kolegjet e Bashkuara e vlerësojnë të drejtë interpretimin e bërë nga ana e Kolegjit Penal dhe nuk gjejnë arsye për ta ndryshuar këtë qëndrim konstant të tij. Për më tepër, Kolegjet marrin në konsideratë edhe qëndrimin e mbajtur nga përfaqësuesi i Prokurorisë së Përgjithshme dhe nga ana e mbrojtjes, të cilët iu bashkuan këtij qëndrimi të mbajtur nga ana e Kolegjit Penal, duke pranuar se “arsyet e veçanta” nuk kanë të bëjnë me elemente apo faktorë të jashtëm nga puna dhe sjellja e të dënuarit, por me riedukimin dhe riintegrimin e tij në shoqëri.⁹

iii) Çështjet e nevojshme që gjykatat duhet të vlerësojnë në shqyrtimet e kërkesave me objekt lirim me kusht

30. Në vijim Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë të ndalohen në etapat e nevojshme që gjykatat duhet të ndjekin në gjykimin me objekt lirim me kusht.

31. Kolegjet vërejnë se liri me kusht rregullohet nga neni 64 i Kodit Penal, si dhe neni 31/6 i ligjit nr. 8331, datë 21.4.1998, “Për ekzekutimin e vendimeve penale” (shtuar me ligjin nr. 10024, datë 27.11.2008). Neni 31/6 i këtij të fundit parashikon ndër të tjera se:

Pas paraqitjes së kërkesës për lirim me kusht, drejtori i institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale paraqet në gjykatë një kopje të dosjes personale të personit të dënuar dhe një raport për të.

⁸ Gjykata e Lartë, Kolegji Penal, vendim nr. 10, datë 10.1.2012, para. 17; Gjykata e Lartë, Kolegji Penal, vendim nr. 72, datë 7.3.2012, para. 21; Gjykata e Lartë, Kolegji Penal, vendim nr. 125, datë 2.5.2012, faqe 3; Gjykata e Lartë, Kolegji Penal, vendim nr. 155, datë 16.11.2011, faqe 4; Gjykata e Lartë, Kolegji Penal, vendim nr. 160, datë 8.6.2012, para. 15.

⁹ Faqja 8 e konkluzioneve të Prokurorisë së Përgjithshme: “Nëse do të pranohet këtij interpretim atëherë do të duhej që Gjykatat të mos vendosnin lirim para kohe të një të dënuari totalisht të rehabilituar, thjesht sepse ai nuk do të kishte familjarë të sëmurë apo nëse familjarët e tij do të ishin në gjendje të mirë ekonomike. Ky lloj interpretimi duket se përmban një eksces krejtësisht të paarsyeshëm dhe aspak relevant me logjikën e lirimit para kohe të një të dënuari, pasi në këtë mënyrë do të arrihej në mohimin e lirimit para kohe të një të dënuari të riedukuar plotësisht dhe ai të mbahej në burg për rrethana që nuk varen aspak prej tij dhe as kanë lidhje me qëllimet e dënimit”.

Në raport përcaktohen natyra e veprës penale të kryer, qëndrimi i personit të dënuar ndaj veprës penale dhe ndaj viktimës apo familjes së viktimës, ndonjë vepër e mëparshme penale, e kryer prej tij, gjendja fizike dhe psikologjike e personit të dënuar, si dhe dinamika e sjelljes së tij në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale.

Gjykata i kërkon shërbimit të provës të paraqesë një raport për kushtet familjare dhe prejardhjen shoqërore të të dënuarit, si dhe për planet konkrete, për të mundësuar riintegrimin e plotë të tij pas lirit.

32. Siç vërehet, ligji nr. 8331, datë 21.4.1998, "Për ekzekutimin e vendimeve penale" i ka përcaktuar qartë detyrat dhe kompetencat si të drejtorit të IEVP-së, ashtu edhe të Shërbimit të Provës. Ndërkohë që, i pari ka për detyrë paraqitjen e një raporti për të ndihmuar gjykatën të kuptojë nëse i dënuari, me sjelljen dhe punën e tij është riedukuar, raporti i të dytit nevojitet për të ndihmuar gjykatën në parashikimin, me sa të jetë e mundur, të suksesit të riintegrit të të dënuarit në shoqëri.

33. Natyrë e veprës penale të kryer është një nga elementet më të rëndësishme që duhet të merret parasysh nga ana e gjykatës në shqyrtimin e kërkesës për lirim me kusht. Sa më e lartë të jetë rrezikshmëria shoqërore e veprës penale të kryer, aq më i thellë duhet të jetë hetimi gjyqësor në lidhje me riedukimin e të dënuarit. Gjithashtu, edhe rrethanat e kryerjes së veprës penale, duhet të mbahen në konsideratë. Një vepër penale e kryer në bashkëpunim, me paramendim, apo me dhunë tregon për një shkallë të lartë rrezikshmërie të të dënuarit, çka duhet të shtyjë gjykatën për të qenë veçanërisht e kujdesshme në pranimin e kërkesës për lirim me kusht. Në këto raste, gjykata duhet të jetë pothuajse plotësisht e bindur, nëpërmjet fakteve dhe rrethanave konkrete, se i dënuari nuk do të jetë burim rreziku për shoqërinë nëse lirohet.

34. Qëndrimi i personit të dënuar ndaj veprës penale dhe ndaj viktimës apo familjes së viktimës është elementi i dytë që ligji parashikon për t'u trajtuar në raportin e Drejtorit të IEVP-së. Pendimi i të dënuarit duhet të rezultojë nga të dhëna objektive. Në këtë kuptim, nuk mjafton vetëm deklarimi i të dënuarit para gjykatës se shpreh pendesë për veprën e kryer, por ky qëndrim pendues të ketë rezultuar edhe gjatë vuajtjes së dënimit, në raport me bashkëvuajtësit e tjerë, personelin e institutit penitenciar, me familjarët e tij, marrjen pjesë në aktivitete riedukuese, dëshirën për të punuar etj. Për sa i përket normalizimit të marrëdhënieve me viktimën/të dëmtuarin apo familjarët e tij, nëse rezulton të ketë ndodhur, gjykata duhet natyrisht ta marrë parasysh si element në favor të kërkesit. Megjithatë, Kolegjet vlerësojnë se, ndërsa në vetvete normalizimi i marrëdhënieve nuk është kusht i domosdoshëm për pranimin e kërkesës për lirim me kusht, me rëndësi është të paktën tentativa e të dënuarit për të kërkuar faljen dhe normalizimin e marrëdhënieve me personin e dëmtuar/viktimën dhe familjen e tij, si dhe zëvendësimi i dëmit të shkaktuar nga vepra penale ose ndihma aktive për të zhdukur ose për të pakësuar pasojat e veprës penale.

35. Ndonjë vepër e mëparshme penale, e kryer prej të dënuarit. Në rast se i dënuari rezulton përsëritës për krime të kryera me dashje, gjykata, në bazë të nenit 64/3 të Kodit Penal, do të jetë e detyruar të rrëzojë kërkesën, pasi ky element konsiderohet si ndalues i dhënies së lirit me kusht. Në rastet e tjera, hetimi mbi gjendjen gjyqësore të të dënuarit duhet të vlerësohet në perspektivën e rrezikut të recidivizmit të tij.

36. Gjendja fizike dhe psikologjike e personit të dënuar. Për sa i përket gjendjes fizike të të dënuarit, Kolegjet vlerësojnë se nëse i dënuari ka një gjendje të rënduar fizike apo moshë të madhe, kjo rrethanë do të konsiderohet në favor të të dënuarit, jo vetëm për arsye humanitare, por edhe pasi rrezikshmëria shoqërore në këtë rast do të cilësohet si më e ulët. Ndërkohë, në qoftë se i dënuari gëzon gjendje të mirë fizike, kjo rrethanë do të konsiderohet si neutrale nga ana e gjykatës, por jo në disfavor të kërkesit. Kjo, pasi siç u sqarua më lart, qëllimi i ligjvënësit nuk është neutralizimi i të dënuarit, por riintegrimi i tij në shoqëri.

37. Dinamika e sjelljes së të dënuarit në IEVP është, së fundmi, një element kyç në lidhje me provën e riedukimit të të dënuarit. Ky i fundit, jo vetëm që është i detyruar për të zbatuar me korrektësinë

maksimale rregulloren e brendshme të IEVP-së, por edhe të tregojë konkretisht, se gjatë periudhës së vuajtjes së dënimit, sjellja e tij ka qenë e tillë sa për të çuar drejt përfundimit se i dënuari vërtet ka treguar pendim, duke u sjellë me korrektesë me bashkëvuajtësit; autoritetet e IEVP-së; ka mbajtur (ose tentuar të mbajë) marrëdhënie të rregullta me familjarët e tij; ka normalizuar (ose tentuar t'i normalizojë) marrëdhëniet me personin e dëmtuar/viktimën dhe familjen e tij, si dhe ka zëvendësuar dëmin e shkaktuar nga vepra penale ose ka ndihmuar aktivisht për të zhdukur ose pakësuar pasojat e veprës penale; si dhe ka marrë pjesë në aktivitete pune, trajnuese, kulturore dhe edukative.

38. Në vështrim të sa më sipër, Kolegjet vërejnë se raporti i autoriteteve të IEVP-së në të cilën vuan dënimin kërkuesi, është me rëndësi për gjykatën për sa i përket analizës së saj në lidhje me riedukimin e të dënuarit. Për t'u konsideruar si i riedukuar, i dënuari nuk duhet thjesht dhe vetëm të këtë respektuar rregulloren e IEVP-së gjatë vuajtjes së dënimit, por të jetë aktivizuar duke marrë pjesë në aktivitete riedukuese, kulturore, trajnuese, punësimi, përmes të cilave të kuptohet pendimi i të dënuarit në raport me veprën e kryer dhe riedukimi i tij.

39. Shërbimi i Provës. Ndërkohë, ligjvënësi ka parashikuar që, përveç kontrollit nëse i dënuari është riedukuar apo jo, gjykata duhet të analizojë edhe mundësinë, nëse i dënuari do të riintegrohet me sukses në shoqëri dhe nuk do të rezultojë më përsëritës veprash penale. Për këtë analizë, ndonëse të drejtuar drejt së ardhmes, gjykata ndihmohet nga raporti i Shërbimit të Provës. Sipas nenit 31/6, pika 3 e ligji nr. 8331, datë 21.4.1998, “Për ekzekutimin e vendimeve penale”, “Gjykata i kërkon shërbimit të provës të paraqesë një raport për kushtet familjare dhe prejardhjen shoqërore të të dënuarit, si dhe për planet konkrete, për të mundësuar riintegrimin e plotë të tij pas lirimit”.

40. Kolegjet theksojnë se roli i Shërbimit të Provës nuk duhet të ngatërrohet me rolin e autoriteteve të IEVP-së. Ndërkohë që raporti i këtyre të fundit i shërben gjykatës për të vendosur nëse vuajtja e dënimit ka arritur qëllimin e riedukimit të të dënuarit, raporti i Shërbimit të Provës, shërben vetëm për të ndihmuar gjykatën në një analizë të riskut të shmangies së recidivizmit dhe të mirintegritimit të të dënuarit në shoqëri pas lirimit të tij. Në këtë kuptim, ligjvënësi ka parashikuar që raporti i Shërbimit të Provës të përmbajë: i) kushtet familjare dhe prejardhjen shoqërore të të dënuarit, si dhe ii) planet konkrete për të mundësuar riintegrimin e plotë të tij pas lirimit.

41. Në lidhje me kushtet familjare dhe prejardhjen shoqërore të të dënuarit, Kolegjet theksojnë se kushtet e vështira ekonomike apo gjendja e rëndë shëndetësore e familjarëve të të dënuarit, ndërkohë që në raste dhe rrethana të caktuara mund të merren në konsideratë si element potencial për efekt të uljes së rrezikut të recidivizmit, ato nuk duhet kurrësi që të konsiderohen, në vetvete, si element në disfavor të pranimin të kërkesës për libim me kusht.

42. Për sa u përket planeve konkrete të të dënuarit për të mundësuar riintegrimin e plotë të tij pas lirimit, Kolegjet vërejnë se këto duhet të jenë sa më realiste, në raport me mundësitë efektive të të dënuarit, dhe duhet të shërbejnë për të bërë sa më të lehtë tranzicionin që i dënuari kalon në periudhën menjëherë pas lirimit. Konkretisht, Kolegjet theksojnë se planet për të punuar apo sigurimi i një kontratë pune duhen konsideruar si një element mjaft i rëndësishëm që shkon në favor të kërkuesit. Ndërkohë që sigurimi apo jo i një kontrate pune nuk është në vetvete një kriter ndalues për pranimin e kërkesës, me rëndësi është qasja e të dënuarit për të kërkuar aktivisht punësimin, si mjet efektiv i riintegritimit të tij në shoqëri.

43. Në këtë aspekt, roli i Shërbimit të Provës nuk duhet të jetë thjesht formal, por proaktiv në mbështetjen që i jepet gjykatës në marrjen e një vendimi sa më të drejtë. Kështu, në rast se gjatë shqyrtimi gjyqësor gjykata krijon dyshimin se, për shembull, një kontratë punësimi e paraqitur nga i dënuari mund të jetë fiktive, gjykata mund të aktivizojë Shërbimin e Provës duke i kërkuar të hetojë në terren dhe t'i paraqesë një raport gjykatës mbi situatën reale.

44. Gjithashtu, në rast se raporti i Shërbimit të Provës rezulton të jetë formal apo i mangët, duke mos dhënë një situatë të qartë rreth kushteve familjare apo planet konkrete të të dënuarit, gjykata

duhet që të kërkojë plotësimin e raportit në fjalë në mënyrë që vendimarrja e saj të jetë e mirinformuar.

45. Vetëm pasi të kenë kaluar etapat e mësipërme, pra nëse gjykata e konsideron të plotë raportin e Shërbimit të Provës, ajo mund të vendosë për pranimin apo jo të kërkesës për lirim me kusht. Ndërkohë që gjykata nuk është e detyruar të vendosë sipas konkluzionit të raportit të Shërbimit të Provës, ajo duhet, në rast mosdakordësie, të sqarojë arsyet konkrete se përse e konsideron të gabuar këtë raport. Kjo mund të ndodhë, për shembull, në rastet kur raporti i Shërbimit të Provës është alogjik, apo bie në kundërshtim me provat e administruara në gjykim.

46. Kolegjet e Bashkuara e vlerësojnë me rëndësi të theksojnë se të dyja raportet që i paraqiten gjykatës, si ai i autoriteteve të IEVP-së, ashtu edhe ai i Shërbimit të Provës, duhen domosdoshmërisht të shmangin vlerësime me karakter abstrakt dhe përgjithësues, por të jenë specifikisht të individualizuara për të dënuarin konkret. Vetëm në bazë raportesh specifike, ku të përshkruhen me hollësi sjellja e të dënuarit gjatë vuajtjes apo kushtet familjare dhe planet e tij për të mundësuar riintegrimin në shoqëri, do të bëhet e mundur që gjykata të vlerësojë me të dhëna objektive zbatimin apo jo të institutit të lirimit me kusht për të dënuarin përkatës. Në rast se rezultoni e qartë se i dënuari është riedukuar dhe se ky i fundit është i gatshëm për t'u riintegruar në shoqëri, gjykata duhet (pra nuk ka diskrecionin) të pranojë kërkesën për lirim me kusht. Megjithatë, çdo vendimarrje e gjykatës, duhet të bazohet në elemente objektive dhe konkrete, duke përshkruar qartësisht hapat ligjorë të sipërpërmendur, në mënyrë që të bëjë të mundur kontrollin gjyqësor të gjykatave më të larta.

47. Për sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara arrijnë në përfundimin unifikues se:

- **Ligjvënësi duke përdorur shprehjen “arsye të veçanta” ka bërë një vlerësim të përgjithshëm, pa i nominuar ato e duke e lënë në vlerësim të gjykatës sipas rrethanave konkrete që i paraqiten. Megjithatë, këto “arsye të veçanta” nuk janë të pavarura dhe duhet të jenë të lidhura ngushtë me qëllimin e institutit të lirimit para kohe me kusht, i cili ka të bëjë me riedukimin dhe riintegrimin në shoqëri të të dënuarit. Arsyet e veçanta nuk janë gjë tjetër veçse rrethana konkrete, të cilat provojnë se me dënimin e vuajtur është arritur qëllimi për edukimin dhe i dënuari është i gatshëm të riintegrohet në shoqëri. Ky interpretim i paragrafit të parë të nenit 64 të Kodit Penal të çon në konkluzionin logjik se kemi të bëjmë me një kusht të vetëm dhe “arsyet e veçanta” nuk janë gjë tjetër veçse fakte të cilat provojnë se me pjesën e dënimit të vuajtur është arritur qëllimi i dënimit penal në rastin konkret për edukimin e të dënuarit dhe ai është i gatshëm të riintegrohet në shoqëri.**

B. Në lidhje me pyetjen e dytë të shtruar për unifikim: Në rastin kur pranon kërkesën e të dënuarit për lirim para kohe me kusht, a duhet gjykata të caktojë, gjithashtu, një periudhë kohe ku i dënuari të mbajë kontakte me shërbimin e provës dhe të vihet në provë? Nëse po, sa duhet të jetë ky afat i mbajtjes në provë?

48. Kolegjet e Bashkuara vërejnë se, ndryshe nga neni 59 i Kodit Penal¹⁰ (Pezullimi i ekzekutimit të vendimit me burgim dhe vënia në provë) - i cili ndonëse është një institut i ndryshëm nga ai i lirimit me kusht, përmban gjithsesi elemente të përbashkëta me të - neni 64 i Kodit Penal nuk shprehet në lidhje me mundësinë e caktimit, në rast pranimi të kërkesës nga ana e gjykatës, të një periudhe prove ku i dënuari të mbajë kontakte me shërbimin e provës. I vetmi kusht i parashikuar nga neni 64 i Kodit Penal gjendet në paragrafin e fundit të tij, i cili shprehet se “Lirimi me kusht

¹⁰ Neni 59 i Kodit Penal: “Për shkak të rrezikshmërisë së paktë të personit [...], gjykata, kur jep dënim me burg deri në pesë, vjet, mund të urdhëroj, që i dënuari të mbajë kontakte me shërbimin e provës dhe të vihet në provë, duke pezulluar ekzekutimin e dënimit, me kusht që gjatë kohës së provës të mos kryejë vepër tjetër penale”.

revokohet nga gjykata, kur i dënuari për një vepër penale të kryer me dashje, gjatë kohës së kushtit, kryen një vepër tjetër penale me dashje, duke u zbatuar dispozitat për bashkimin e dënimeve”. Pra, ndryshe nga paragrafi i fundit i nenit 59 të Kodit Penal, i cili parashikon sanksione në rast se i dënuari nuk mban kontakte me shërbimin e provës apo nuk përmbush detyrimet e vëna nga gjykata në bazë të nenit 60 të Kodit Penal,¹¹ në rastin e lirimit me kusht, i vetmi detyrim (dhe sanksion në rast shkeljeje) i parashikuar nga neni 64 i Kodit Penal, lidhet vetëm me moskryerjen e një vepre penale tjetër me dashje.

49. Megjithatë, Kolegjet vërejnë se në fakt, një detyrim i tillë, pra i mbajtjes së kontaktit me Shërbimin e Provës gjendet në ligjin nr. 8331, datë 21.4.1998, “Për ekzekutimin e vendimeve penale”. Neni 31/6, paragrafi 5 i këtij ligji parashikon se: “Personi i liruar me kusht duhet t’i raportojë rregullisht shërbimit të provës gjatë kohës së lirimit me kusht”. Ndërkohë, paragrafi i fundit i po këtij neni parashikon se:

“Shërbimi i provës mbikëqyr ekzekutimin e vendimit të lirimit me kusht dhe, kur është e nevojshme, bashkëpunon me organet e pushtetit vendor dhe ato të Policisë së Shtetit. Shërbimi i provës mund t’i kërkojë prokurorit ndryshimin e një ose të disa detyrimeve të personit të liruar me kusht, kur ai nuk është në gjendje t’i përmbushë ato.”

50. Siç kuptohet qartë nga leximi i paragrafit të fundit të nenit 31/6 të ligjit nr. 8331, datë 21.4.1998, “Për ekzekutimin e vendimeve penale”, ndonëse nuk e ka pasqyruar edhe në tekstin e nenit 64 të Kodit Penal, ligjvënësi jo vetëm që ka parashikuar mbajtjen e kontakteve me Shërbimin e Provës, si dhe mbikëqyrjen e saj të vendimit të lirimit me kusht, por edhe ka nënkuptuar dhënien nga ana e gjykatës, të një ose të disa detyrimeve personit të liruar me kusht. Qëllimi për mbajtjen e kontakteve dhe dhënia e një ose të disa detyrimeve nga ato të parashikuara nga neni 60 i Kodit Penal ka të bëjë natyrisht me nevojën për të bërë sa më lehtë për të dënuarin kalimin e periudhës tranzitore të kalimit nga gjendja e burgimit në atë të lirisë, duke mundësuar rikthimin e suksesshëm të të dënuarit në shoqëri. Për këtë arsye, Kolegjet e Bashkuara arrijnë në përfundimin se në rast pranimit të kërkesës për lirim me kusht, gjykata duhet të caktojë një periudhë kohe ku i dënuari të mbajë kontakte me Shërbimin e Provës.

51. Në rast se i dënuari nuk mban lidhje me Shërbimin e Provës apo nuk përmbush detyrimet e vëna nga gjykata (me përjashtim të rastit kur nuk është në gjendje t’i përmbush ato), Kolegjet vërejnë se gjykatat mund të vendosin ndryshimin apo revokimin e lirimit me kusht në bazë të nenit 31/10 i

¹¹ Neni 60 i Kodit Penal

Detyrimet e të dënuarit të vënë në provë:

I dënuari i vënë në provë, mund të detyrohet nga gjykata të plotësojë një apo më tepër prej detyrimeve të mëposhtme:

1. Të ushtrojë një veprimtari profesionale ose të marrë një arsim apo formim profesional.
2. Shfrytëzimi i pagës dhe i të ardhurave të tjera ose i pasurisë për përmbushjen e detyrimeve financiare.
3. Të riparojë dëmin civil të shkaktuar.
4. Të ndalohet të drejtojë automjete të caktuara.
5. Të mos ushtrojë veprimtari profesionale kur vepra penale ka lidhje me këtë veprimtari.
6. Të mos frekuentojë vende të caktuara.
7. Të mos frekuentojë lokale që shërbejnë pije alkoolike.
8. Të qëndrojë në banesën e tij në orare të caktuara.
9. Të mos shoqërohet me persona të caktuar, kryesisht me të dënuar apo bashkëpunëtorët e veprës penale.
10. Të mos zotërojë, mbajë apo përdorë armë.
11. Mjekimi ose rehabilitimi në një institucion shëndetësor ose nënshtrimi në një program të trajtimit, mjekësor apo rehabilitues.
12. Heqja dorë nga përdorimi i alkoolit ose drogës.

Në përcaktimin e detyrimeve për të dënuarin, gjykata merr parasysh moshën e të dënuarit, gjendjen mendore, mënyrën e jetesës dhe nevojat e tij, veçanërisht ato të lidhura me familjen, edukimin ose punën, motivet e kryerjes së veprës penale, qëndrimin pas kryerjes së veprës penale, si dhe rrethanat të tjera, që ndikojnë në vendosjen e detyrimeve, sipas këtij neni dhe mbikëqyrjen e tyre.

ligjit Nr. 8331, datë 21.4.1998, “Për ekzekutimin e vendimeve penale”,¹² nen i cili, në interpretim të Kolegjeve, jo pa qëllim shmang referimin e një instituti të veçantë, duke iu referuar në përgjithësi, një “dënim alternativ”, të parashikuar nga Kodi Penal. Duke pasur në konsideratë se Kodi Penal e liston institutin e lirit me kusht si një nga Alternativat e Dënimit me Burgim (kreu VII), atëherë edhe neni 31/10 të ligjit nr. 8331, datë 21.4.1998, “Për ekzekutimin e vendimeve penale”, duhet të konsiderohet si baza ligjore për të vepruar në rast të mosmbajtjes së kontakteve me Shërbimin e Provës dhe mospërmbushjeve me dashje të detyrimeve të dhëna nga gjykata.

52. Në lidhje me kohën e provës, Kolegjet vërejnë se as neni 64 i Kodit Penal, dhe as ligji nr. 8331, datë 21.4.1998, “Për ekzekutimin e vendimeve penale”, nuk jep ndonjë afat minimal apo maksimal të periudhës së kushtit. Në këtë kuptim, Kolegjet vërejnë se në disa raste praktike gjyqësore, gjykatat kanë zgjedhur për analogji, kohën e caktuar nga neni 59 i Kodit Penal, që varion nga 18 muaj deri në 5 vjet. Kolegjet e Bashkuara nuk ndajnë këtë qëndrim.

53. Së pari, në rastin e nenit 59 të Kodit Penal, i dënuari nuk vuan dënimin në një IEVP dhe vihet në provë, ndërkohë që në rastin e të liruarit me kusht, i dënuari ka vuajtur një pjesë të konsiderueshme të masës së dënimit; është riedukuar; ndërkohë që qëllimi i mbajtjes së kontaktit me shërbimin e provës është vetëm kapërcimi i vështirësive për riintegrimin social të të dënuarit. Për më tepër, kohëzgjatja e tepërt e periudhës së provës nuk është e justifikuar pasi “benefiti” për të liruarin me kusht është shumë herë më i vogël se në krahasim me të dënuarin që i pezullohet ekzekutimi i dënimit me burgim.

54. Së dyti, për sa kohë që ligjvënësi nuk ka përcaktuar qartë periudhën e kushtit, nuk mundet që gjykatat të marrin përsipër rolin e ligjvënësit duke caktuar në mënyrë arbitrare periudhën e kushtit për personin që lirohet me kusht. Në këtë kuptim, Kolegjet vlerësojnë se në mungesë të një rregullimi ligjor mbi periudhën e kushtit dhe referim të qëllimit të institutit të lirit me kusht, kjo kohë nuk mund të jetë më e shkurtër se koha që i mbetet për t’u vuajtur të dënuarit. Ky interpretim mbështetet edhe në argumentin se ndërkohë që çdo caktim i periudhës së kushtit përtej kohës së mbetur të dënimit do të konsiderohej si i pambështetur në ligj, rasti i kundërt, pra caktimi i një periudhe kohe më të shkurtër se koha e mbetur e dënimit, do të shkonte kundër qëllimit të institutit të lirit me kusht, si dhe do të ulte efektivisht masën e dënimit të dhënë nga gjykata me vendim të formës së prerë.

55. Për sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara arrijnë në qëndrimin unifikues, si më poshtë:

- Në rastin kur gjykata pranon kërkesën e të dënuarit për lirim para kohe me kusht, në mbështetje të nenit 64 të Kodit Penal dhe të ligjit nr. 8331, datë 21.4.1998, “Për ekzekutimin e vendimeve penale”, ajo cakton një periudhë kohe ku i dënuari detyrohet të mbajë kontakte me shërbimin e provës, si dhe vendos, sipas rastit, një ose më shumë detyrime në bazë të nenit 60 të Kodit Penal.

- Në mungesë të një rregullimi të saktë ligjor, koha e provës do të jetë e barabartë me

¹² Neni 31/10 i ligjit nr. 8331, datë 21.4.1998, “Për ekzekutimin e vendimeve penale”:

Shqyrtimi i kërkesës për ndryshimin ose revokimin e dënimit alternativ:

Gjykata, me kërkesë të prokurorit, shqyrton shkeljen e kushteve të dënimit alternativ apo mospërmbushjen e detyrimit të dhënë dhe mund të vendosë ndryshimin ose revokimin e pjesshëm a të plotë të dënimit alternativ.

Gjatë periudhës që shqyrton masën e revokimit të dënimit alternativ, gjykata mund të pezullojë ekzekutimin e tij dhe të urdhërojë që personi i dënuar të vendoset në një institucion të ekzekutimit të vendimeve penale.

Kur gjykata vendos ndryshimin ose revokimin e dënimit alternativ, dënimi me burgim jepet në mungesë të dënimeve të tjera alternative të përshtatshme. Në çdo rast, gjykata merr parasysh mënyrën dhe shkallën e mospërmbushjes së detyrimeve nga i dënuari.

Gjykata, pasi dëgjon prokurorin, të dënuarin, mbrojtësin e tij dhe provat e kërkuara prej tyre, merr vendim brenda 7 ditëve nga data e paraqitjes së kërkesës së prokurorit. Vendimi i njoftohet personit të dënuar, mbrojtësit të tij, shërbimit të provës dhe prokurorit.

Ndaj vendimit të gjykatës mund të bëhet ankim, sipas rregullave të përcaktuara në Kodin e Procedurës Penale.

kohën e mbetur të masës së dënimit me burgim për të dënuarin që lirohet me kusht.

VII. Në lidhje me rekursin e Prokurorit të Apelit Shkodër

56. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë vlerësojnë se vendimi i ankimuar është i mbështetur në prova dhe në ligj dhe si i tillë, do të lihet në fuqi, me arsyetim pjesërisht ndryshe, me plotësimin e ngarkimit të kërkuarit Prenga si detyrim zbatimin e nenit 60, paragrafi I, pika 1 të Kodit Penal, për sa i përket ushtrimit të veprimtarisë profesionale.

57. Nga aktet rezulton se kërkuari Aleksandër Prenga ka plotësuar kërkesat objektive të parashikuara nga neni 64 i Kodit Penal. Për sa i përket kushtit të vuajtjes së të paktën $\frac{3}{4}$ të dënimit të dhënë (për masa dënimi nga pesë gjer në njëzet e pesë vjet burgim) rezulton se kërkuari, i dënuar përfundimisht me 12 (dymbëdhjetë) vjet burgim, të ketë vuajtur, deri në datën 2.12.2013, 9 (nëntë) vjet, 8 (tetë) muaj e 7 (shtatë) ditë burgim, nga të cilat 5 (pesë) muaj e 22 (njëzet e dy) ditë i ka fituar me paraburgim, 1 (një) vit, 2 (dy) muaj e 15 (pesëmbëdhjetë) ditë me vendime gjyqësore për ulje dënimi, dhe i kanë mbetur për të vuajtur edhe 2 (dy) vjet, 3 (tre) muaj e 23 (njëzet e tre) ditë.

58. Pretendimi nga ana e akuzës se kërkuari nuk ka vuajtur plotësisht $\frac{3}{4}$ e dënimit të dhënë për shkak të llogaritjes si kohë e vuajtur dhe të uljeve që i dënuari ka përfutur në bazë të ligjit nr. 8328, datë 16.4.1998, “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve dhe të paraburgosurve”, nuk qëndron. Kolegjet e Bashkuara ripërsërisin qëndrimin e Kolegjit Penal se në referim të nenit 64/2 të Kodit Penal¹³ ligjvënësi ka përjashtuar në mënyrë të shprehur vetëm kohën e përfutur me falje dhe amnisti, ndërkohë që nuk shprehet për uljet e dënimit. Për aq kohë sa nuk ka një dispozitë ndaluese, uljet e dënimit do të përfshihen si pjesë e dënimit të vuajtur për efekt të aplikimit të institutit të lirimit para kohe me kusht. Në këtë kuptim, Kolegjet e gjejnë me vend të theksojnë parimin e përgjithshëm se normat e ligjit penal janë të ndërtuara, nga ana e teknikës legjislative, në aspektin negativ. Ndryshe nga fusha të tjera të së drejtës, ligji penal disiplinon vetëm sjelljet e ndaluara dhe që konsiderohen të dëmshme për shoqërinë. Çdo sjellje që nuk është parashikuar në ligjin penal si e ndaluar (dhe për të cilën parashikohet edhe sanksioni përkatës), është natyrisht e lejuar. Gjithashtu, interpretimi i normave penale duhet të orientohet gjithnjë drejt parimit *favor rei*. Nëse ligjvënësi do të kishte pasur për qëllim përjashtimin, përveç amnistisë dhe faljes, edhe të uljeve të dënimit që i dënuari ka përfutur në bazë të ligjit nr. 8328, datë 16.4.1998, “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve dhe të paraburgosurve”, atëherë me siguri do ta shtonte këtë kategori shprehimisht në tekstin e nenit 64 të Kodit Penal. Së fundi, edhe termi i përdorur nga organi i akuzës nuk është i saktë. Në rastin konkret, kërkuari nuk ka përfutur nga faljet, dhënia e të cilave është prerogativë absolute e Presidentit të Republikës; por nga ulje të dënimit, që është prerogativë e gjykatave; ndërkohë që dhënia e amnistive i takon Kuvendit.

59. Gjykata e Apelit Shkodër me të drejtë ka arsyetuar se kërkuari është riedukuar. Sipas saj kërkuari Prenga “ka marrë pjesë rregullisht në të gjitha aktivitetet e përbashkëta kulturore, edukative e sportive dhe ka qenë pjesë e programeve të karakterit psikoterapeutik. Shprehja e pendesës për veprën penale është evidentuar në vlerësimin e sjelljes së tij për efekt të lirimit me kusht, në të cilin shprehet se kur bie fjala për veprën penale shfaq shenja pendese dhe ia le moshës”.

60. Në lidhje me “arsyet e veçanta”, Kolegjet vlerësojnë se ato janë plotësuar pasi me punën dhe sjelljen e tij gjatë vuajtjes së dënimit, por edhe në vështirim të kushteve familjare; normalizimin e marrëdhënieve me të dëmtuarit; si dhe sigurimin e një kontrate pune, kërkuari është riedukuar dhe është i gatshëm për t’u riintegruar në shoqëri.

61. Në lidhje me natyrën e veprës penale të kryer, Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se veprat penale të “Vjedhjes me armë” në bashkëpunim, “Plagosjes së rëndë me dashje” në bashkëpunim dhe “Mbajtjes pa leje të armëve luftarake” të parashikuara nga nenet 140-25, 88/2-25 dhe 278/2 të Kodit Penal, konsiderohen si vepra me rrezikshmëri të lartë shoqërore, për të cilat kërkuari është dënuar

¹³

Neni 64/2 i K. Penal: “Në masën e dënimit të vuajtur nuk llogaritet koha e përfutur me amnisti ose falje”.

përfundimisht me 12 (dymbëdhjetë) vjet burgim. Në këtë kuptim, rrezikshmëria e lartë shoqërore e veprave dhe e autorit (në kohën e kryerjes) vlerësohet si element negativ në pranimin e kërkesës për lirim me kusht dhe nevojën për t'u siguruar se gjatë kohës së vuajtur, kërkuesi Prenga është riedukuar.

62. Nga aktet e gjykimit rezulton se qëndrimi i kërkuesit Prenga ndaj veprave penale dhe ndaj të dëmtuarve nga veprat penale kanë qenë pendues. Gjykata e Apelit Shkodër me të drejtë ka marrë në konsideratë raportin e autoriteteve të IEVP-së Lezhë, nga ku rezultonte se sjellja e të dënuarit përgjatë tri viteve të fundit të dënimit vlerësohej pozitive; ka respektuar në vijimësi kërkesat e rregullores dhe nuk është ndëshkuar me masë disiplinore; e konstatuar në mënyrë indirekte kjo edhe nga përfitimi i uljeve të dënimit në bazë të ligjit nr. 8328, datë 16.4.1998, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve dhe të paraburgosurve". Për më tepër, gjatë kësaj kohe, kërkuesi rezulton të ketë marrë pjesë në programe dhe aktivitete kulturore, edukative e sportive dhe ka qenë pjesë e programeve të karakterit psikoterapeutik. Ndonëse, siç u përmend pak më lart, arritja e normalizimit të marrëdhënieve me të dëmtuarin nga vepra penale nuk është kusht ndalues në vetvete për pranimin e kërkesës për lirim me kusht (ndonëse kërkohet të paktën tentativa për të arritur normalizimin), në rastin konkret rezulton se normalizimi i marrëdhënieve ka ndodhur, ku me deklaratën e datës 20.4.2013 nga Dioqeza e Rrëshenit, murgeshat e dëmtuara të kenë deklaruar se i dënuari ishte falur prej tyre plotësisht. Për sa më sipër Kolegjet e Bashkuara e konsiderojnë qëndrimin e kërkuesit Prenga ndaj veprave penale dhe ndaj personave të dëmtuar nga vepra penale si pozitive dhe në favor të lirit me kusht.

63. Në lidhje me kushtet e tjera të parashikuara nga neni 64 i Kodit Penal, rezulton se kërkuesi nuk është përsëritës për krime të kryera me dashje, si dhe nuk është dënuar për kryerjen e veprave penale të parashikuara në nenet 78/a, 79/a, 79/b, 79/c apo paragrafi i tretë i nenit 100 të Kodit Penal. Në vlerësimin e Kolegjeve të Bashkuara, kjo rrethanë konsiderohet si neutrale.

64. Gjendja fizike e kërkuesit, sipas raportit të autoriteteve të IEVP-së rezulton e mirë. Në vlerësimin e Kolegjeve të Bashkuara, kjo rrethanë konsiderohet si neutrale.

65. Sipas akteve rezulton, gjithashtu, se kërkuesi ka marrëdhënie që nuk kanë rënë ndesh me personelin, reciprokisht të mira me bashkëvuajtësit, ndërsa me familjen ruan kontaktet dhe marrëdhëniet korrekte duke e pasur si burim mbështetjeje. I dënuari nuk bën pjesë në listën e të punësuarve, nuk është pjesë e programeve të arsimit profesional, por merr pjesë në programet terapeutike duke pranuar këshillat, bisedën, punën në grup, si dhe ka aktivizim të mirë e korrekt në veprimtaritë kulturore dhe sportive. Në vlerësimin e Kolegjeve të Bashkuara, dinamika e sjelljes së kërkuesit Prenga gjatë vuajtjes së dënimit duhet të konsiderohet si pozitive.

66. Në vlerësimin tërësor të kërkesave ligjore dhe në bazë të akteve të administruara, Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se Gjykata e Apelit Shkodër me të drejtë e ka konsideruar pozitivisht raportin e përpiluar nga autoritetet e IEVP-së Lezhë, duke e cilësuar si të arritur qëllimin e riedukimit të kërkuesit Aleksandër Prenga.

67. Në lidhje me perspektivën e riintegritimit në shoqëri të kërkuesit, Gjykata e Apelit me të drejtë ka konstatuar se punonjësi i Shërbimit të Provës ka deformuar faktet duke referuar se i dënuari nuk ka sjellje të mirë me personelin, ndërkohë që nga vlerësimet e sjelljes për të dënuarin ka rezultuar e kundërta. E njëjta gjë ka ndodhur edhe me referimin e uljes së pjesshme të dënimit kur punonjësi i shërbimit të provës i referohet një uljeje të dënimit 45-ditore të dhënë në vitin 2008, periudhë e cila nuk përfshihet në periudhën e fundit trevjeçare të sjelljes dhe i referohet një vendimi të gjykatës të dhënë në vitin 2013, me të cilin është aplikuar ulje e pjesshme, për shkak se ulja është dhënë për një periudhë më të vogël se një vit të plotë të vuajtjes së dënimit dhe jo për shkak të problemeve të sjelljes së të dënuarit.

68. Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se kushtet e rënduara ekonomike të familjarëve të kërkuesit nuk duhet të konsiderohen si element negativ në pranimin e kërkesës për lirim me kusht. Për sa i përket gjendjes shëndetësore të tij dhe familjarëve të tij, Gjykata e Apelit ka pranuar se vetë kërkuesi vuan nga

“një sëmundje e tillë si migrena me aurë, si dhe nga ana tjetër nëna e tij vuan nga sëmundje kronike prek dy vitesh”. Në vlerësimin e Kolegjeve të Bashkuara, ky element konsiderohet në favor të pranimit të kërkesës për lirim me kusht.

69. Në lidhje me planet konkrete të kërkuarit për të mundësuar riintegrimin e plotë të tij pas lirim, nga gjykatat është administruar edhe oferta e punësimit të shoqërisë “Kopi” sh.p.k. e cila sipas Gjykatës së Apelit Shkodër, “megjithëse është raportuar nga kërkuari nuk është analizuar dhe vlerësuar nga shërbimi i provës”. Siç u cilësua edhe më lart,¹⁴ “planet për të punuar apo sigurimi i një kontrate pune duhen konsideruar si një element mjaft i rëndësishëm që shkon në favor të kërkuarit”. Megjithatë ky plan duhet të jetë realist dhe i kontrollueshëm. Për këtë arsye, Kolegjet e Bashkuara e gjejnë të me vend urdhërimin e detyrimit të kërkuarit për të mbajtur kontakte me Shërbimin e Provës dhe zbatimin nga ana e tij të kushtit të parashikuar nga neni 60, paragrafi I, pika 1 e Kodit Penal në lidhje me ushtrimin nga ana e tij të një veprimtarie profesionale, sipas kontratës së punës të paraqitur në kërkesën për lirim me kusht. Në vlerësimin e Kolegjeve të Bashkuara, plotësimi i këtij detyrimi, pra ushtrimi i një aktiviteti profesional, përbën një faktor me rëndësi në uljen e rrezikut të recidivizmit dhe riintegrimin e kërkuarit në shoqëri nëpërmjet punës.

VIII. Në lidhje me zgjidhjen e çështjes

70. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë vlerësojnë se vendimi i ankimuar është i mbështetur në prova dhe në ligj dhe si i tillë, do të lihet në fuqi, me arsyetim pjesërisht ndryshe, me plotësim-ngarkimin e kërkuarit Prenga si detyrim të zbatimit të nenit 60, paragrafi I, pika 1, të Kodit Penal, për sa i përket ushtrimit të veprimtarisë profesionale.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, mbështetur në nenin 438 dhe 441/a të Kodit të Procedurës Penale,

VENDOSËN:

Lënien në fuqi të vendimit nr. 121, datë 18.9.2014, të Gjykatës së Apelit Shkodër me këtë plotësim:

Detyrimin e të dënuarit Aleksandër Prenga për të mbajtur kontakte me Shërbimin e Provës, duke i ngarkuar si detyrim zbatimin e nenit 60, paragrafi I, pika 1 e Kodit Penal, për sa i përket ushtrimit të veprimtarisë profesionale, sipas kontratës së punës të paraqitur në kërkesën me objekt: “Lirim me kusht”

Ky vendim është unifikues, njehson praktikën gjyqësore dhe dërgohet për botim në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Xhezair Zaganjori (kryesues), Andi Çeliku, Guxim Zenelaj, Mirela Fana, Edmond Islamaj, Shkëlzen Selimi, Admir Thanza, Tom Ndreca, Artan Broci

Anëtarë kundër: Ardian Nuni, Ardian Dvorani, Arjana Fullani, Evelina Qirjako, Aleksandër Muskaj, Medi Bici, Artan Zeneli

MENDIM PAKICE

Unë, gjyqtari **Medi Bici** jam kundër vendimit unifikues nr. 02, datë 25.5.2015, të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, që i përket kërkuarit Aleksandër Prenga, me objekt lirim para kohe me kusht, parashikuar nga neni 64 i Kodit Penal, prandaj në përputhje me kërkesat e nenit 112/5 të

¹⁴ *Supra*, para. 42.

K. Pr. Penale, përpiloj këtë procesverbal përmbledhës me motivet e kundërshtimit të vendimit.

Nga shqyrtimi gjyqësor i çështjes ka rezultuar si më poshtë:

Kërkuesi Aleksandër Prenga, ka vuajtur në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Shënkoll, Lezhë dënimin e dhënë me vendimin nr. 25, datë 2.5.2006 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Mirditë. Ai është deklaruar fajtor dhe dënuar nga kjo gjykatë me 12 (dymbëdhjetë) vjet burgim për kryerjen e veprave penale të vjedhjes me armë, e kryer në bashkëpunim, plagosjes së rëndë me dashje, e kryer në bashkëpunim dhe mbajtjes pa leje të armëve luftarake, të parashikuara nga nenet 140-25, 88/2-25 dhe 278/2 të Kodit Penal, vendim i cili është lënë në fuqi nga Gjykata e Apelit Tiranë me vendimin nr. 824, datë 17.11.2006.

Nga aktet e ndodhura në dosje rezulton që kërkuesi është arrestuar në datën 2.12.2005. Duke pretenduar se plotëson kushtet e nenit 64 të Kodit Penal, ai i është drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Lezhë, me kërkesën për lirim të tij me kusht.

Kërkuesi Aleksandër Prenga është arrestuar në datën 2.12.2005 dhe deri në datën 2.12.2013 ka vuajtur 9 (nëntë) vjet, 8 (tetë) muaj e 7 (shtatë) ditë burgim nga të cilat 5 (pesë) muaj e 22 (njëzet e dy) ditë i ka fituar me paraburgim, 1 (një) vit, 2 (dy) muaj e 15 (pesëmbëdhjetë) ditë me vendime gjyqësore për ulje dënimi dhe i kanë mbetur për të vuajtur edhe 2 (dy) vjet, 3 (tre) muaj e 23 (njëzet e tre) ditë. Nga dinamika e vuajtjes së dënimit e hartuar nga IEVP Lezhë, rezulton se kërkuesi Aleksandër Prenga deri në datën 19.5.2014 ka shlyer 11 (njëmbëdhjetë) vjet, 4 (katër) muaj e 18 (tetëmbëdhjetë) ditë burgim dhe i kanë mbetur për të vuajtur 7 (shtatë) muaj e 12 (dymbëdhjetë) ditë burgim. Ai ka përfutur ulje dënimi, përkatësisht 1 (një) vit me ligjin nr. 22/2014, datë 10.3.2014, “Për dhënie amnistie” dhe 1 (një) vit, 5 (pesë) muaj e 9 (nëntë) ditë me vendime gjyqësore për ulje dënimi, në zbatim të ligjit “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim”.

Me vendimet nr. 288, datë 11.7.2011, nr. 295, datë 31.5.2010, nr. 150, datë 15.4.2009, nr. 148, datë 17.3.2008, nr. 342, datë 27.7.2012, nr. 108, datë 20.2.2013 dhe nr. 141, datë 24.4.2014 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Lezhë, rezulton se të dënuarit Aleksandër Prenga t’i jetë ulur dënimi si rezultat i zbatimit të ligjit nr. 8328, datë 16.4.1998, “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim”.

Sipas vërtetimit të gjendjes gjyqësore nr. 2, datë 3.5.2011, të lëshuar nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgeve Tiranë rezulton se i dënuari Aleksandër Prenga është dënuar vetëm një herë sipas vendimit penal të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Mirditë, nr. 25, datë 2.5.2006 dhe ai nuk është recidivist (përsëritës) në krim.

Raporti i IEVP Shënkoll, nr. 10163 prot, datë 27.11.2013 tregon se i dënuari Aleksandër Prenga është dënuar me 12 vite burgim për veprat penale, të parashikuara nga nenet 140-25, 88/2-25 dhe 278/2 të K. Penal, është i penduar për veprën e kryer, nuk ka konsumuar vepër tjetër penale, paraqitet me gjendje fizike dhe psikologjike të mirë, ndërsa sjellja e tij gjatë 3 (tri) viteve të fundit ka qenë e mirë.

Vlerësimi i sjelljes nr. 10162, datë 27.11.2013, i lëshuar nga IEVP Shënkoll, Lezhë, konfirmon se i dënuari Aleksandër Prenga është vendosur në këtë institucion në datën 26.2.2007, është beqar, me arsim 8 klasë, i penduar për veprën e kryer për të cilën shprehet se ka ndodhur për shkak të moshës; zbaton kërkesat e rregullores, nuk është i ndëshkuar me masë disiplinore për tri vitet e fundit, ka marrëdhënie që nuk kanë rënë ndesh me personelin, reciprokisht të mira me bashkëvuajtësit, ndërsa me familjen ruan kontaktet dhe marrëdhëniet korrekte, duke e pasur si burim mbështetjeje. I dënuari nuk bën pjesë në listën e të punësuarve, nuk është pjesë e programeve të arsimit profesional, por merr pjesë në programet terapeutike, duke pranuar këshillat, bisedën, punën në grup, si dhe ka aktivizim të mirë e korrekt në veprimtaritë kulturore dhe sportive. Si konkluzion komisioni i vlerësimit i IEVP Lezhë e ka vlerësuar pozitivisht kërkuesin për periudhën 3-vjeçare në lidhje me kërkesën objekt gjykimi.

Raporti i vlerësimit i hartuar nga Zyra e Shërbimit të Provës Lezhë me nr. 30/2 prot, datë 20.1.2014, nga ku rezulton se kjo zyrë të ketë rekomanduar mospranimin e kërkesës së të dënuarit për shkak se riintegrimi i tij në shoqëri është i vështirë, pasi nga vlerësimi i sjelljes, ajo vlerësohet si sjellje që nuk bie ndesh me personelin, dhe jo si sjellje e mirë, se ai nuk është i punësuar në institucion, se me raste shfaq

shenja pendese, apo se vepra është një temë që nuk preferon t'i referohet, se kryerja njëkohësisht e tri veprave penale tregon rrezikshmëri të tij, se ai në intervistë ka shpjeguar se ka qenë i pirë në kohën e kryerjes së veprës penale, fakt i cili nuk rezulton nga vendimi gjyqësor, se i dënuari ka nivel arsimor të ulët dhe në dyja raste nuk ka përfituar ulje të plotë dënimi.

Nga raporti i shërbimit të provës rezulton se familja e kërkuesit jeton në Shënkoll, Lezhë dhe përbëhet nga dy prindërit, dy vëllezërit dhe bashkëshortja e vëllait Arben. Familja e të dënuarit sipas referencës nr. 158, datë 10.4.2013 rezulton të trajtohet me ndihmë ekonomike dhe ajo jeton nga puna sezonale e babait apo e vëllait të tij. Ajo jeton në kushte të vështira ekonomike në një banesë me 4 dhoma. Në gjëndjen shëndetësore të të dënuarit raportohet se ai ka pësuar dy ndërhyrje kirurgjikale një për apendisit dhe tjetrin për heqjen e bajameve.

Sipas vërtetimit të datës 15.12.2013 të lëshuar nga firma “Kopi” rezulton që kjo firmë ka marrë përsipër që të punësojë kërkuesin në rast të lirimit me kusht. Nga deklarata e datës 20.4.2013 e Dioqezës së Rrëshenit, rezulton se për ngjarjen e datës 29.11.2005 ku ishin vjedhur me dhunë dhe plagosur me armë zjarri në Klos-Fan, Mirditë nga të dënuarit Aleksandër Prenga dhe Robert Lleshi, murgeshat e dëmtuara të kenë deklaruar se i dënuari ishte falur prej tyre plotësisht. Ato kanë konsideratë nga gjykata marrëdhëniet e tyre kristiane ishin normalizuar kërkuar që kjo deklaratë pajtimi të merret në për lirimin me kusht të të dënuarit.

Vërtetimi i Qendrës Shëndetësore Shënkoll, i datës 12.12.2013, rezulton se prej dy vitesh, nëna e të dënuarit, shtetasja Dila Prenga vuante nga sëmundja nodulare me hiperfunksion të tiroides që sillte si pasojë takikardi, stres dhe gjendje depresive psikotike.

Nga shkresat e IEVP Lezhë rezulton që kërkuesit Aleksandër Prenga i është dhënë disa herë leje shpërblyese për sjellje të mirë dhe në një rast për gëzim familjar dhe nuk rezulton që ai të ketë thyer kushtet e lejes. Sipas shkresës nr. 5340 prot., datë 18.6.2014, të IEVP Lezhë rezulton se kërkuesi të jetë diagnostikuar me migrenë me aurë (në muajin qershor 2014) dhe trajtohet për këtë sëmundje, ndërkohë që nga historiku klinik rezulton të jetë ankuar për çrregullime të gjumit, ndërsa në shkurt 2012 i është nënshtruar një ndërhyrje kirurgjikale tonsillektomia.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Lezhë, me vendimin nr. 36, datë 28.5.2014 ka vendosur:

Rrëzimin e kërkesës së kërkuesit Aleksandër Prenga si të pabazuar në prova dhe në ligj.

Gjykata e Apelit Shkodër, me vendimin nr. 121, datë 18.9.2014 ka vendosur:

Ndryshimin e vendimit nr. 36, datë 28.5.2014 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Lezhë, në këtë mënyrë:

Pranimin e kërkesës së kërkuesit Aleksandër Prenga.

Urdhërohet lirim me kusht i të dënuarit Aleksandër Prenga për pjesën e pavuajtur të dhënë me vendimin nr. 25, datë 2.5.2006 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Mirditë, i lënë në fuqi me vendimin nr. 824, datë 17.11.2006 të Gjykatës së Apelit Tiranë, duke urdhëruar vënien në provë të të dënuarit për një periudhë prej 18 muajsh.

Urdhërohet i dënuari të mbajë kontakte me Zyrën Vendore të Shërbimit të Provës Lezhë gjatë periudhës së provës.

Urdhërohet lirim i menjëhershëm i të dënuarit Aleksandër Prenga nëse nuk ka masë sigurimi “Arrest në burg” për llogari të ndonjë procedimi tjetër penal ose dënim tjetër me burgim.

Me rekurs të Prokurorisë së Apelit Shkodër çështja ka ardhur për shqyrtim në Gjykatën e Lartë dhe Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë me vendimin e datës 22.1.2015, e ka sjellë atë për unifikimin e praktikës gjyqësore, duke parashtruar para Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë pyetjet e mëposhtme:

Në mungesë të një përkufizimi në Kodin Penal, çfarëdo të kuptohet me shprehjen “arsye të veçanta”, të parashikuar në nenin 64 të Kodit Penal, në procesin penal me objekt lirim para kohe me kusht?

Në rastin kur pranon kërkesën e të dënuarit për lirim para kohe me kusht, a duhet gjykata të caktojë, gjithashtu, një periudhë kohe ku i dënuari të mbajë kontakte me shërbimin e provës dhe të vibet në provë? Nëse po, sa duhet të jetë ky afat i mbajtjes në provë?

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë me vendimin unifikues nr. 02, datë 25.5.2015 kanë vendosur:

Lënien në fuqi të vendimit nr. 121, datë 18.9.2014 të Gjykatës së Apelit Shkodër me këtë plotësim:

Detyrimin e të dënuarit Aleksandër Prenga për të mbajtur kontakte me Shërbimin e Provës, duke i ngarkuar si detyrim zbatimin e nenit 60, paragrafi I, pika 1, të Kodit Penal, për sa i përket ushtrimit të veprimtarisë profesionale, sipas kontratës së punës të paraqitur në kërkesën me objekt: “Lirim me kusht”.

Ky vendim është unifikues, njehson praktikën gjyqësore dhe dërgohet për botim në Fletoren Zyrtare.

Pakica vlerëson se vendimi unifikues nr. 02, datë 25.5.2015, i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë është marrë në kundërshtim me ligjin material penal, si për sa i përket unifikimit të praktikës gjyqësore, ashtu edhe për sa i përket zgjidhjes së çështjes konkrete.

Për sa i përket pikës së parë të unifikimit, shumica ka arritur në përfundimin që “arsyet e veçanta”, të parashikuara nga neni 64/1 i Kodit Penal duhet të lidhen me “edukimin” e të dënuarit dhe se “arsyet e veçanta” nuk duhet të merren si rrethana të jashtme (të veçuara).

Ky përfundim që ka arritur shumica është në kundërshtim me parashikimet e nenit 64/1 të Kodit Penal, sepse “arsyet e veçanta” dhe “edukimi” i të dënuarit mund të jenë krejtësisht të pavarura nga njëra-tjetra. Vlerësimi im është se, shumica nuk ka arritur të kuptojë si duhet qëllimin e ligjvënësit në çastin e ndryshimit të kësaj dispozite ligjore, duke e shkruar “arsyen e veçantë” me “edukimin” e të dënuarit.

Për ta bërë më të qartë këtë moment, duhet të kthehemi pas në kohën e ndryshimit të nenit 64/1 të Kodit Penal me ligjin nr. 8733/2001. Ky ndryshim i ligjit erdhi pas kontrollit të Inspektoratit të Këshillit të Lartë të Drejtësisë në disa gjykata të vendit dhe sidomos në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë në vitin 2000. Nga këto kontrole rezultoi që nga gjykatat instituti i lirimit para kohe me kusht ishte kthyer në një mjet të zakonshëm për lirimin e të dënuarve menjëherë, sapo ato mbushnin gjysmën e dënimit të dhënë nga gjykata, pa marrë parasysh asnjë lloj kriteri tjetër, duke u konsideruar gjithë të dënuarit “të edukuar”.

Duke u ndodhur në këto rrethana, ligjvënësi jo vetëm rriti pjesën e vuajtjes fizike deri në $\frac{3}{4}$ e dënimit, por tha që instituti i lirimit me kusht mund të zbatohet nga gjykatat “vetëm për arsye të veçanta”, që do të thotë se, një i dënuar që kërkon të lirohet para kohe me kusht jo vetëm që duhet të rezultojë me një sjellje shembullore në burg, duke treguar qartësisht se me dënimin e vuajtur i është arritur qëllimit për edukimin e tij, por ai duhet të provonte para gjykatës se ekzistonte të paktën edhe një arsye e veçantë, në mënyrë që ai të ketë të drejtë që të përfitonte nga instituti i lirimit para kohe me kusht. Arsyja e veçantë i është lënë në dorë gjykatës për ta vlerësuar, duke arsyetuar në çdo rast se, përse ajo që pretendon i dënuari përbën me të vërtetë një rrethanë e veçantë.

Në kohën kur ka bërë ndryshimin e nenit 64/1 të Kodit Penal, ligjvënësi ka pasur si qëllim për të nxjerrë në pah edhe natyrën humane të institutit të lirimit para kohe me kusht, që do të thotë që “arsyeja e veçantë” lidhet me natyrën humane të ligjit, siç mund të jenë: mbetja e fëmijëve të mitur pa prindin tjetër, gjendja e rëndë shëndetësore e një pjesëtari të familjes në ngarkim të të dënuarit, kur për këtë nuk ka asnjë person tjetër që të kujdeset etj. .

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë nuk kanë këtë bindje, por mendimi im është se ato ngatërrojnë “arsyen e veçantë” me “edukimin” e të dënuarit, që në fakt kanë ndryshime thelbësore me njëra-tjetrën, pasi “edukimi” i të dënuarit duhet të shikohet si kriteri i parë (kryesor) për t’u përmbushur nga i dënuari që kërkon të lirohet para kohe me kusht dhe nëse gjykata bindet plotësisht nga provat sjella nga institucionet e riedukimit dhe shërbimi i provës se me kohën e dënimit të vuajtur është arritur qëllimi për edukimin e të dënuarit, kjo gjë nuk mjafton që ai të lirohet para kohe me kusht, por gjykata duhet të marrë në shqyrtim edhe “arsyen e veçantë”, të pretenduar nga i dënuari. Sipas vlerësimit të pakicës vetëm edukimi i të dënuarit sipas kuptimit të nenit 64/1 të Kodit Penal nuk i jep të drejtë atij që të lirohet para kohe me kusht, po që se nuk është prezent të paktën edhe një arsye e veçantë. Arsyetimi i mësipërm të çon në konkluzionin se, për t’u zbatuar neni 64/1 i

Kodit Penal është e detyrueshme që të përmbushen në të njëjtën kohë dy kushte, të cilat janë: “Edukimi” i të dënuarit dhe “arsyeja e veçantë” (të cilat janë kumulative).

Arsyetimi që bën shumica në vendim se, duhet të ulet mbipopullimi i burgjeve sipas rekomandimit të Bashkimit Evropian nuk qëndron, sepse gjykatat zgjidhin çështjet e së drejtës dhe jo politikat që bëjnë shtetet me të dënuarit, të cilat janë në kompetencë ekskluzive e organeve të tjera shtetërore. Mbipopullimi i burgjeve mund të zgjidhet fare lehtësisht me zbatimin e institutit të amnistisë, i parashikuar nga neni 71 i Kodit Penal, ose nga zbatimi i institutit të faljes, i parashikuar nga neni 70 i Kodit Penal.

Duke bashkuar të dyja kërkesat e parashikuara nga neni 64/1 të Kodit Penal në një kërkesë të vetme, shumica nuk bën gjë tjetër veçse ka shfuqizuar kërkesën e parë të nenit 64/1 të Kodit Penal që përbëhet nga togfjalëshi “vetëm për arsye të veçanta”, duke e çuar dispozitën ligjore në gjendjen e saj të parandryshimeve të vitit 2001, duke i hapur në këtë mënyrë rrugën lirimit para kohe me kusht të gjithë personave të dënuar dhe duke ulur tej mase rëndësinë që ka instituti i lirimit para kohe me kusht, duke e bërë atë një instrument të zakonshëm për lirimin e të dënuarve, në një kohë që ligji ynë penal parashikon se, për disa lloje veprash penale nuk ekziston instituti i lirimit para kohe me kusht, ndërsa për disa vepra penale të tjera gjykatat mund të urdhërojnë që i dënuari të mos ketë të drejtë të lirohet para kohe me kusht pa mbushur një masë dënimi të caktuar. Këto argumente përforcojnë qëndrimin që mban pakica se instituti i lirimit para kohe me kusht është një institut probabël (i mundshëm) i së drejtës penale shqiptare, që do të thotë se kurrësi ai nuk mund të përdoret si një instrument i zakonshëm për uljen e mbipopullimit të burgjeve, por nga ai duhet të përfitojnë vetëm të dënuarit me një sjellje shembullore, të cilët provojnë para gjykatës se kanë të paktën edhe një arsye të veçantë për t’u liruar para kohe me kusht.

Pakica e ka vënë në pah edhe herë të tjera se, nuk është në kompetencë të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë shfuqizimi, ndryshimi ose bërja e ligjeve, pasi kjo kompetencë i përket Kuvendit të Republikës së Shqipërisë, por është detyrë e Kolegjeve të Bashkuara që nëpërmjet interpretimit të ligjit të mbushin boshllëqet ose keqkuptimet që mund të lejojë ligji, në mënyrë që të udhëzohet në mënyrë të drejtë dhe të rregullt praktika gjyqësore.

Edhe në pikën e dytë të unifikimit të praktikës gjyqësore, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë kanë vepruar në kundërshtim me ligjin, sepse ato kanë dalë jashtë funksionit të tyre kushtetues, duke caktuar vetë afate, pra në këtë pikë të vendimit, Kolegjet e Bashkuara kanë bërë të kundërtën e asaj që kanë bërë në pikën e parë unifikuese të vendimit, ku kanë shfuqizuar pjesërisht ligjin (në pikën e dytë unifikuese ato kanë bërë ligj të ri).

Neni 64 i Kodit Penal dhe ligji nr. 8331, datë 21.4.1998, “Për ekzekutimin e vendimeve penale”, nuk parashikojnë ndonjë afat minimal apo maksimal të periudhës së kushtit. Në disa raste gjykatat kanë zgjedhur për analogji, kohën e caktuar nga neni 59 i Kodit Penal, që varion nga 18 muaj deri në 5 vjet. Shumica është kundër këtij qëndrimi që ka mbajtur praktika gjyqësore, duke arritur në qëndrimin unifikues se: Në mungesë të një rregullimi të saktë ligjor, koha e provës do të jetë e barabartë me kohën e mbetur të masës së dënimit me burgim, për të dënuarin që lirohet me kusht.

Jam i mendimit se në rastin konkret nuk janë gjykatat më të ulëta ato që kanë marrë rolin e ligjvënësit (ashtu siç arsyeton shumica), pasi ato i janë referuar një afati që është i parashikuar në nenin 59 të Kodit Penal, i cili nuk i përket lirimit para kohe me kusht, por dënimit me kusht. Duhet theksuar se këto dy institute të së drejtës penale janë të ngjashme me njëri-tjetrin, prandaj rolin e ligjvënësit e kanë marrë Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të cilat kanë caktuar afate të reja (që janë të ndryshme për të dënuar të ndryshëm). Meqenëse për këtë moment ka boshllëk ligjor, pakica pajtohet plotësisht me qëndrimin që ka mbajtur deri tani praktika gjyqësore, që në lirimin para kohe me kusht si afat duhet të zbatohet ai i parashikuar nga neni 59 i Kodit Penal, sepse kështu gjykatat i bëjnë një interpretim të zgjeruar ligjit, duke e ruajtur funksionin e tyre, dhe jo të caktohen afate të reja nga gjykata, që në fakt nuk është gjë tjetër veçse bërja e një ligji të ri, gjë e cila e nxjerr

Gjykatën e Lartë jashtë funksionit të saj kushtetues.

Për sa i përket zgjidhjes së çështjes konkrete, pakica është e mendimit që në rastin në shqyrtim duhej të pranohej rekursi i paraqitur nga prokurori, prandaj çështja duhej të kthehej për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit Shkodër, me tjetër trup gjykues. Në rigjykim gjykata e apelit duhet të hetonte në lidhje “edukimin” e kërkuarit dhe “arsyen e veçantë” të pretenduar prej tij.

Për të gjitha këto që u thanë më sipër, pakica krijon bindje të plotë se vendimi unifikues nr. 02, datë 25.5.2015, i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë është marrë në kundërshtim me kërkesat e nenit 64/1 të Kodit Penal, si për sa i përket unifikimit të praktikës gjyqësore, ashtu edhe për sa i përket zgjidhjes së çështjes konkrete, prandaj vota ime është kundër tij.

GJYQTAR
Medi Bici

MENDIM PAKICE

Ne, gjyqtarët në pakicë Ardian Nuni dhe Aleksandër Muskaj, nuk ndajmë të njëjtin qëndrim me shumicën në lidhje me zgjidhjen e çështjes penale në vendimin njësores nr. 02, datë 25.5.2015, të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë.

Jemi dakord me konkluzionet e arritura nga Kolegjet e Bashkuara në lidhje me çështjet e shtruara për njësim se:

- *“Ligjvënësi, duke përdorur shprehjen “arsye të veçanta” ka bërë një vlerësim të përgjithshëm, pa i nominuar ato e duke e lënë në vlerësim të gjykatës sipas rrethanave konkrete që i paraqiten. Megjithatë, këto “arsye të veçanta” nuk janë të pavarura dhe duhet të jenë të lidhura ngushtë me qëllimin e institutit të lirimit para kohe, me kusht, i cili ka të bëjë me riedukimin dhe riintegrimin në shoqëri të të dënuarit. Arsyet e veçanta nuk janë gjë tjetër veçse rrethana konkrete, të cilat provojnë se me dënimin e vuajtur është arritur qëllimi për edukimin dhe i dënuari është i gatshëm të riintegrohet në shoqëri. Ky interpretim i paragrafit të parë të nenit 64 të Kodit Penal të çon në konkluzionin logjik se kemi të bëjmë me një kusht të vetëm dhe “arsyet e veçanta” nuk janë gjë tjetër veçse fakte të cilat provojnë se me pjesën e dënimit të vuajtur është arritur qëllimi i dënimit penal në rastin konkret për edukimin e të dënuarit dhe ai është i gatshëm të riintegrohet në shoqëri”.*

- *“Në rastin kur gjykata pranon kërkesën e të dënuarit për librim para kohe me kusht, në mbështetje të nenit 64 të Kodit Penal dhe të ligjit nr. 8331, datë 21.4.1998, “Për ekzekutimin e vendimeve penale” ajo cakton një periudhë kohe ku i dënuari detyrohet të mbajë kontakte me shërbimin e provës, si dhe vendos, sipas rastit, një ose më shumë detyrime në bazë të nenit 60 të Kodit Penal.*

Në mungesë të një rregullimi të saktë ligjor, koha e provës do të jetë e barabartë me kohën e mbetur të masës së dënimit me burgim për të dënuarin që lirohet me kusht.”.

Mbi këtë bazë, duke vlerësuar se arsyet e veçanta nuk janë gjë tjetër veçse rrethana konkrete, të cilat provojnë se me dënimin e vuajtur është arritur qëllimi për edukimin dhe i dënuari është i gatshëm të riintegrohet në shoqëri, vërejmë se:

Në lidhje me çështjen e parë, ne gjyqtarët në pakicë, çmojmë se Kolegjet e Bashkuara janë kontradiktore kur, nga njëra anë shprehen se “arsyet e veçanta” janë të lidhura ngushtë me riedukimin dhe nuk kanë të bëjnë me elemente apo faktorë jashtë kontrollit të të dënuarit, ndërsa nga ana tjetër vijnë arsyetimin se rrethanat që kanë të bëjnë me familjarët e të dënuarit mund të merren parasysh nga ana e gjykatave, jo si kusht thelbësor, por si rrethanë që shkon në favor të kërkesës për librimin me kusht, në drejtim të analizës së gjykatës për riintegrimin e plotë të të dënuarit pas lirimit dhe se një nga çështjet e nevojshme që gjykatat duhet të vlerësojnë në shqyrtimin e kërkesave me objekt librimin me kusht janë dhe kushtet familjare dhe prejardhja shoqërore e të dënuarit duke theksuar se kushtet e vështira ekonomike apo gjendja e rëndë shëndetësore e familjarëve të të dënuarit nuk duhet kurrësi që të konsiderohen, në vetvete, si elemente në disfavor

të pranimit të kërkesës për lirim me kusht.

E më tej, Kolegjet arsyetojnë se vetëm në bazë të raporteve specifike, ku të përshkruhen me hollësi sjellja e të dënuarit gjatë vuajtjes apo kushtet familjare dhe planet e tij për të mundësuar riintegrimin e tij në shoqëri, do të bëhet e mundur që gjykata të vlerësojë me të dhëna objektive zbatimin apo jo të institutit të lirit me kusht për të dënuarin përkatës.

Lidhur me sa më sipër vlerësojmë:

Së pari: Kushtet familjare apo sociale të të dënuarit jo vetëm që nuk barazohen apo kanë të bëjnë me “arsyet e veçanta”, por as nuk përfshihen në të, pasi janë një faktor i jashtëm, i cili nuk ka të bëjë dhe nuk është shprehje as e riedukimit, as e arritjes së qëllimit të dënimit penal për të dënuarin konkret, i cili kërkon që të lirohet me kusht.

Së dyti: Kushtet familjare apo sociale të të dënuarit nuk janë të parashikuara si kriter ligjor në nenin 64 të K. Penal mbi lirim me kusht. Kjo dispozitë, parashikon vetëm dy kushte që duhet të mbahen parasysh nga gjykata gjatë shqyrtimit të kërkesave për lirim me kusht, të cilat janë: i) “arsyet e veçanta”, pra kur me punën dhe sjelljen e tij tregon se është arritur qëllimi i edukimit të tij me dënimin e vuajtur; dhe ii) në varësi të llojit dhe të natyrës së veprës për të cilën është dënuar, vuajtjen e një pjese të caktuar të dënimit.

Arsyetimi i Kolegjeve të Bashkuara se edhe këto kushte duhet të merren parasysh nga gjykata, në favor të pranimit të kërkesës së lirit para kohe me kusht apo që gjykata të vlerësojë me të dhëna objektive zbatimin apo jo të institutit të lirit me kusht për të dënuarin përkatës, jo vetëm që është i pabazuar në këtë dispozitë, por nuk është në interpretim të drejtë me ligjin e posaçëm. Neni 31/6 i ligjit nr. 8331, datë 21.4.1998, “*Për ekzekutimin e vendimeve penale*”, shtuar me ligjin nr. 10024, datë 27.11.2008, parashikon ndër të tjera se: “*Gjykata i kërkon shërbimit të provës të paraqesë një raport për kushtet familjare dhe prejardhjen shoqërore të të dënuarit, si dhe për planet konkrete, për të mundësuar riintegrimin e tij pas lirit*”, duke mos e lidhur në asnjë moment këtë kusht me pranimin apo jo të kërkesës, por vetëm me mundësinë e gjykatës për të vlerësuar me objektivitet se cila do të jetë rruga apo e ardhmja e të dënuarit pas lirit të tij me kusht, pra për të qenë sa më i lehtë

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, me vendimin njësoj nr. 2, datë 25.5.2015 kanë vendosur: “*Lënien në fuqi të vendimit nr. 121, datë 18.9.2014, të Gjykatës së Apelit Shkodër me këtë plotësim:*

Detyrimin e të dënuarit Aleksandër Prenga për të mbajtur kontakte me Shërbimin e Provës, duke i ngarkuar si detyrim zbatimin e nenit 60, paragrafi I, pika 1, të Kodit Penal, për sa i përket ushtrimit të veprimtarisë profesionale, sipas kontratës së punës të paraqitur në kërkesën me objekt: “Lirim me kusht”...”.

Në këtë vendim shumica ndër të tjera ka arsyetuar se: “*Në lidhje me “arsyet e veçanta”, Kolegjet vlerësojnë se ato janë plotësuar, pasi me punën dhe sjelljen e tij gjatë vuajtjes së dënimit, por edhe në vështirësi të kushteve familjare; normalizimin e marrëdhënieve me të dëmtuarit; si dhe sigurimin e një kontrate pune, kërkesi është riedukuar dhe është i gatshëm për t’u riintegruar në shoqëri.”.*

Pakica vlerëson se, nuk duhet ngatërruar çmuarja e rrezikshmërisë, rrethanave personale, qëllimi riedukues dhe vlerësimi i bërë në momentin e caktimit të dënimit me atë të bërë në momentin e shqyrtimit të kërkesës me objekt lirim me kusht të të dënuarit.

Në rastin e parë, pra në momentin e caktimit të dënimit, gjykata mban parasysh nenet 47 e vijues të K. Penal, në mënyrë që të individualizohet dënimi duke i caktuar personit konkret dënimin më të përshtatshëm në funksion të arritjes së qëllimit final, riedukimit të tij. Ndërsa, në rastin e shqyrtimit të kërkesës me objekt lirim me kusht, gjykata nuk është më e lidhur me rrethanat dhe kushtet e marra parasysh në caktimin e dënimit, por me sjelljen aktuale të të dënuarit dhe zbatimin e këtij instituti, në thelb, nënkupton se i dënuari, ndryshe nga ç’është disponuar në vendimin e dënimit, nuk ka nevojë më të mbahet i izoluar nga shoqëria, pikërisht sepse me sjelljen dhe punën e tij tregon se dënimi i dhënë e ka arritur qëllimin përpara se të ekzekutohet plotësisht.

Lidhur me zgjidhjen e çështjes konkrete, pakica mendon se nuk është detyrë e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, por e gjykatave të faktit vlerësimi i rrethanave konkrete të faktit që

kanë lidhje me çështjen.

Shumica është kontradiktore në qëndrimin e saj pasi nga njëra anë shprehet se kushtet familjare apo sociale të të dënuarit nuk janë të parashikuara si kriter ligjor në nenin 64 të K. Penal mbi lirimin me kusht, nga ana tjetër i merr në konsideratë ato në lidhje me zgjidhjen e çështjes konkrete, duke u shprehur se “arsyet e veçanta”, janë plotësuar edhe në vështrim të kushteve familjare, si dhe normalizimin e marrëdhënieve me të dëmtuarit.

Kolegjet e Bashkuara, në çështjen konkrete kanë vlerësuar në mënyrë kontradiktore me qëndrimin njësoj, “arsyet e veçanta” janë të lidhura ngushtë me riedukimin dhe nuk kanë të bëjnë me elemente apo faktorë jashtë kontrollit të të dënuarit, duke marrë në konsideratë si elemente që konsiderohet në favor të pranimi të kërkesës për libim edhe faktin se nëna e tij vuan nga një sëmundje kronike prej dy vitesh.

Pakica mban qëndrimin se, edhe disponimi i shumicës për urdhërimin e kërkuetit Aleksandër Prenga për të mbajtur kontakte me Shërbimin e Provës dhe zbatimin nga ana e tij të kushtit të parashikuar nga neni 60, paragrafi I, pika 1, i Kodit Penal në lidhje me ushtrimin nga ana e tij të një veprimtarie profesionale, sipas kontratës së punës të paraqitur në kërkesën për libim me kusht, nuk është një çështje që mund të zgjidhet gjatë gjyimit në Gjykatën e Lartë si gjykatë ligji, por është një çështje që duhet të ishte objekt vlerësimi nga gjykatat e faktit.

Gjithashtu, vendimmarrja e shumicës është kontradiktore me qëndrimin njësoj të arritur prej saj, pasi ka lënë në fuqi vendimin e Gjykatës së Apelit Shkodër, i cili ka vendosur: “*Pranimi e kërkesës së kërkuetit Aleksandër Prenga.*

Urdhërohet libimi me kusht i të dënuarit Aleksandër Prenga për pjesën e pavuajtur të dhënë me vendimin nr. 25, datë 2.5.2006 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Mirditë, i lënë në fuqi me vendimin nr. 824, datë 17.11.2006 të Gjykatës së Apelit Tiranë, duke urdhëruar vënien në provë të të dënuarit për një periudhë prej 18 muajsh”.

Gjykata e Apelit Shkodër ka urdhëruar vënien në provë të të dënuarit Aleksandër Prenga për një periudhë prej 18 muajsh, ndërkohë që nga aktet e dosjes gjyqësore, ka rezultuar se kërkuetit deri në datën e dhënies së vendimit në apel i kanë mbetur pa vuajtur edhe 3 muaj e 13 ditë burgim.

Kolegjet e Bashkuara, në kundërshtim me qëndrimin e arritur prej tyre, e shtrijnë periudhën e provës, edhe për periudhën pas përfundimit plotësisht të dënimit prej kërkuetit Aleksandër Prenga.

Sa më sipër, duke vlerësuar se rrethanat faktike të çështjes janë objekt vlerësimi vetëm nga gjykatat e faktit dhe se vendimi nr. 121, datë 18.9.2014, i Gjykatës së Apelit Shkodër është kontradiktor me vlerësimin e tyre dhe inkohërent me qëndrimin njësoj, mendojmë se çështja duhet të kthehet për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit Shkodër. Gjithashtu, edhe urdhërimi i kërkuetit për mbajtjen e kontakteve me shërbimin e provës duhet t’i nënshtrohet shqyrtimit në fakt.

Si përfundim, ne gjyqtarët në pakicë jemi të mendimit se vendimi nr. 121, datë 18.9.2014, i Gjykatës së Apelit Shkodër, duhet të prishej dhe çështja të dërgohej për rishqyrtim në po atë gjykatë me tjetër trup gjykues.

Gjyqtarë: Aleksandër Muskaj, Ardian Nuni

MENDIM PAKICE

Si gjyqtarë në pakicë, kemi qëndrimin se Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë nuk duhet të kishin disponuar lënien në fuqi të vendimit nr. 121, datë 18.9.2014, të Gjykatës së Apelit Shkodër me plotësimin e detyrimit të të dënuarit Aleksandër Prenga për të mbajtur kontakte me shërbimin e provës dhe për të zbatuar detyrimin për ushtrimin e veprimtarisë profesionale. Përkundrazi, disponimi i Kolegjeve të Bashkuara duhet të ishte prishja e vendimit nr. 121, datë 18.9.2014, të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe dërgimi i çështjes për rishqyrtim po në atë gjykatë me tjetër trup gjykues.

Qëndrimi ynë i kundërt si gjyqtarë në pakicë në raport me shumicën e Kolegjeve të Bashkuara, lidhet

jo vetëm me mënyrën e arsytimit dhe të disponimit për zgjidhjen e çështjes objekt i këtij gjykimi, por edhe me interpretimin dhe përfundimet që shumica e Kolegjeve ka parashtruar për pyetjen e parë të shtruar për diskutim në funksion të njehsimit të praktikës gjyqësore.

Së pari, shumica e Kolegjeve të Bashkuara ka arritur në përfundimin unifikues se, me shprehjen “arsye të veçanta”, të nenit 64 të Kodit Penal, ligjvënësi nuk i ka treguar konkretisht se cilat janë këto “arsye”, duke ia lënë vlerësimin e ekzistencës së tyre konkretisht gjykatës që shqyrton çështjen konkrete.

Si gjyqtarë në pakicë ndajmë të njëjtin qëndrim lidhur me këtë përfundim të parë të shumicës së Kolegjeve të Bashkuara.

Së dyti, si gjyqtarë në pakicë, gjithashtu, kemi qëndrim të njëjtë me shumicën e Kolegjeve të Bashkuara edhe lidhur me përfundim se këto “arsye të veçanta” nuk janë të pavarura dhe se duhet të vlerësohen njëkohësisht, së bashku me kushtin tjetër, atë të arritjes së qëllimit të edukimit të të dënuarit nëpërmjet vuajtjes së tij.

Por, në dallim nga shumica e Kolegjeve, ndonëse i konsiderojmë të lidhura ngushtë me qëllimin e institutit të lirimit me kusht, me riedukimin e riintegrimin e të dënuarit, kemi qëndrimin se “arsyet e veçanta” duhet të verifikohen nga gjykata si përmbushje ose jo të një kushti tjetër, të pavarur nga fakti nëse është arritur kushti i parë, pra ai i riedukimit të të dënuarit, për shkak se këto “arsye të veçanta” nuk janë element i vlerësimit të ekzistencës dhe pjesë e arritjes së kushtit të parë, atij të riedukimit të të dënuarit sipas sjelljes dhe qëndrimit të mbajtur prej tij gjatë vuajtjes së dënimit.

Së treti, si gjyqtarë në pakicë, kemi mendim të kundërt me shumicën e Kolegjeve të Bashkuara lidhur me përfundimin e ardhur prej saj se arsyet e veçanta “...nuk janë gjë tjetër veçse rrethana konkrete të cilat provojnë se me dënimin e vuajtur është arritur qëllimi për riedukimin dhe i dënuari është i gatshëm të riintegrohet në shoqëri...” dhe se “...kemi të bëjmë me një kusht të vetëm...”

Nëse do të ishte ky interpretimi i ligjit, do të duhej të pranohej që shprehja “vetëm arsye të veçanta” e nenit 64 të Kodit Penal, është një shprehje e tepërt dhe e panevojshme. Por, pakica ka qëndrimin se nuk mund të pranohet që kjo shprehje, aq më tepër me fjalën “vetëm”, është e lidhur me vërtetimin e rrethanave të arritjes së qëllimit të riedukimit dhe cilësive të riintegrimin. Sipas qëllimit dhe në kuptim të nenit 64 të Kodit Penal, i dënuari duhet të rezultojë ose jo i riedukuar, por nuk mund të ketë konkluzion për sjellje dhe punë që tregojnë riedukim “vetëm” “të veçantë” apo thjesht “të zakonshëm”, të dënuar shumë të riedukuar apo mjaftueshmërisht të riedukuar. Ligji kërkon thjesht dhe qartë që, në këtë aspekt, të plotësohet kushti i parë, ai që i dënuari të vërtetohet se me sjelljen dhe punën e tij gjatë vuajtjes së dënimit është “riedukuar”.

Gjithashtu, shprehja “vetëm arsye të veçanta” nuk mund të lidhet as me rrethanat që kanë të bëjnë me kushtet e tjera ndalues, ato të parashikuara në nenin 64 të Kodit Penal, lidhur me gjendjen dhe natyrën e recidivitetit të të dënuarit për kryerje të veprave penale me dashje apo të kryerjes së disa llojeve konkrete të veprave penale.

Prandaj, në ndryshim nga shumica e Kolegjeve të Bashkuara, në interpretim dhe zbatim të drejtë të parimeve kushtetuese të shtetit ligjor, barazisë para ligjit, humanizimit, parimeve dhe normave të tjera të lidhura me qëllimin e dënimit penal, parandalimin e përgjithshëm dhe atë të posaçëm etj., si gjyqtarë në pakicë, kemi qëndrimin se ligjvënësi ka vendosur më shumë se një kusht që duhen të përmbushen njëkohësisht në mënyrë që gjykata të pranojë kërkesën e të dënuarit për libër me kusht.

Kushti i parë është ai i arritjes së qëllimit të dënimit penal për edukimin e të dënuarit, të vërtetuar rast pas rasti nga sjellja dhe qëndrimet e tij gjatë periudhës së vuajtjes së dënimit.

Ligjvënësi, për secilën figurë të veprës penale ka parashikuar llojet e dënimit, minimumin dhe maksimumin e dënimit penal dhe kriteret e individualizimit të dënimit, të cilat duhet të zbatohen për personin që ka kryer atë vepër penale. Nëpërmjet këtij parashikimi, ligjvënësi ka përcaktuar, në parim dhe si rregull, kufijtë se sa duhet të jetë kohëzgjatja e vuajtjes së dënimit në mënyrë që të arrihet objektivi i parandalimit të posaçëm dhe të përgjithshëm, si edhe riedukimi i të dënuarit.

Por, meqenëse nëpërmjet veprimtarisë edukative të shtetit dhe vetë qëndrimit e të sjelljes personale të të dënuarit, riedukimi i tij mund të arrihet edhe përpara vuajtjes së plotë të dënimit të dhënë nga gjykata, atëherë ligjvënësi parashikon edhe të drejtën që ky i dënuar të kërkojë që gjykata të vlerësojë mundësinë, gjithsesi jo detyrimin e saj, për të zbatuar ndaj këtij të dënuari lirimin me kusht edhe përpara përfundimit të plotë të kohës së vuajtjes së dënimit. Ky interpretim, si një mundësi, e jo si një detyrim, për gjykatën rezulton nga vetë dispozita e nenit 64 të Kodit Penal, e cila, në paragrafin e parë, në fillim të tij, shprehet se “*i dënuari me burgim mund të lirohet me kusht...*”.

Kjo mundësi, ekzistenca e së cilës vlerësohet rast pas rasti nga gjykata, lidhet, së pari, me plotësimin e kushtit që, i dënuari, “*...me sjelljen dhe punën e tij tregon se me dënimin e vuajtur i është arritur qëllimit për riedukimin e tij...*”.

Megjithatë, ky kusht i parë, arritja e qëllimit të riedukimit nuk është i mjaftueshëm për të disponuar lirimin me kusht të të dënuarit.

Në nenin 64, ligjvënësi ka parashikuar qartazi edhe disa kushte të tjera, plotësimi i të cilave duhet të verifikohet njëkohësisht me kushtin e parë. Këto kushte të tjera nuk kanë asnjë lidhje me arritjen e qëllimit për riedukimin e të dënuarit nga puna, sjellja dhe qëndrimet e tij gjatë pjesës së vuajtur të dënimit me burgim.

Nisur nga interpretimi që i bëhet parimeve kushtetuese dhe normave penale lidhur me dënimin dhe qëllimet e tij, nuk do të kishte asnjë arsye dhe logjikë që, në kushtet e arritjes së qëllimit për riedukimin e të dënuarit, në të njëjtën dispozitë të nenit 64 të Kodit Penal, ligjvënësi të parashikonte edhe disa kushte të tjera të shprehura ndaluese apo nga ato që përfshihen në kushtin “*vetëm për arsye të veçanta*” e të vlerësueshme nga gjykata rast pas rasti.

Nëse do të pranohet arsyetimi i kundërt sikurse parashtron shumica e Kolegjeve të Bashkuara, pra që kusht parimor, vendimtar dhe thelbësor, është ai i arritjes së riedukimit, atëherë lind pyetja se për çfarë arsye në Kodin Penal parashikohen edhe përmbushja e kushteve që nuk kanë lidhje me riedukimin e tij? P.sh., i dënuari, ndonëse mund të konsiderohet dhe vërtetohet në gjykim se është tërësisht i riedukuar dhe i gatshëm për riintegrim, njëkohësisht duhet të ketë vuajtur:

“*- jo më pak se gjysmën e dënimit të dhënë për kundërvajtje penale;*
- jo më pak se dy të tretat e dënimit të dhënë për krime me masa dënimi gjer në pesë vjet burgim;
- jo më pak se tre të katërtat e dënimit të dhënë për krime me masa dënimi nga pesë gjer në njëzet e pesë vjet burgim.”

Në të njëjtën logjikë juridike, për aq kohë sa janë në fuqi dhe nuk ka ndonjë vendim tjetër që do t'i konsideronte antikushtetues, mund të interpretohet edhe qëndrimi tjetër i shprehur i ligjvënësit në nenin 64 të Kodit Penal, i cili, pavarësisht se i dënuari mund të jetë “*riedukuar*”, nëse ka kryer disa lloje veprash penale me dashje, nuk ka të drejtë të kërkojë dhe të përfitojë librim me kusht:

“*Nuk lejohet librimi me kusht për të dënuarin përsëritës për krime të kryera me dashje, si dhe për të dënuarit për kryerjen e veprave penale të parashikuara në nenet 78/a, 79/a, 79/b, 79/c apo paragrafi i tretë i nenit 100.*”.

Si gjyqtarë në pakicë, kemi mendimin se, në thelb, përgjigjja e kësaj pyetje qëndron në faktin se qëllimi i dënimit penal ka në themel të tij jo vetëm arritjen e riedukimit të të dënuarit dhe atë të parandalimit të posaçëm, por edhe arritjen e qëllimit të parandalimit të përgjithshëm në të gjitha dimensionet e tij përfshirë edhe atë të domosdoshmërisë së “*ndëshkimit*” që duhet të vuajë i dënuari për veprën penale që ka kryer dhe pasojat që ajo ka sjellë.

Prandaj, ndonëse mund të riedukohet në një kohë shumë të shkurtër, për disa vepra penale konkrete përsëri i dënuari nuk mund të përfitojë lirimin me kusht për shkak të kryerjes së këtyre veprave, ndërsa për kryerjen e veprave të tjera penale duhet të vuajë dënimin e dhënë, qoftë edhe si një person “*i riedukuar*”, deri në minimumin e afatit të parashikuara nga neni 64 i Kodit Penal, përpara se t'i lindë e drejta për të kërkuar librim me kusht.

Në këtë kontekst, si gjyqtarë në pakicë, kemi qëndrimin se duhet të zbërthehen dhe të interpretohen edhe kategoria e rrethanave që përfshihen në kushtin “*vetëm për arsye të veçanta*”, të

parashikuara në paragrafin e parë të nenit 64 të Kodit Penal.

Edhe këto “arsyet e veçanta” janë të tilla që nuk kanë lidhje me kushtin e arritjes ose jo të qëllimit të riedukimit nëpërmjet vuajtjes së dënimit deri në çastin e paraqitjes së kërkesës për lirim me kusht dhe përfundimisht në atë të dhënies së vendimit gjyqësor përkatës.

Në dallim nga rrethanat e tjera të sipërcituara që kanë të bëjnë me llojin e veprës penale të kryer nga i dënuari dhe me kohëzgjatjen minimale të vuajtjes së dënimit, të cilat janë kushte ligjore të shprehura, taksative, me karakter ndalues ndaj kërkesës për lirim me kusht, “arsyet e veçanta” janë rrethana të tilla, të cilat, nga njëra anë, nuk kanë lidhje me arritjen e qëllimit të riedukimit të të dënuarit dhe, nga ana tjetër, duhet të verifikohen në gjykim rast pas rasti, për të çmuar nëse janë të tilla që jo vetëm nuk cenojnë respektimin e parimit të drejtësisë penale mbi parandalimin e përgjithshëm, por edhe janë të tilla që, mund të justifikojnë lirimin me kusht të një të dënuari tashmë të riedukuar dhe të gatshëm për riintegrim në shoqëri.

Ligjvënësi nuk tregon në mënyrë të shprehur se cilat janë këto “arsye të veçanta” nisur nga synimi i tij që gjykata, rast pas rasti, nëse vërtetohet që i dënuari është riedukuar, të verifikojë njëkohësisht edhe nëse vërtetohen kushtet, rrethanat e tjera të mundshme të posaçme e konkrete, që justifikojnë lirimin me kusht, duke u kujdesur që të respektohen dhe të mos cenohen parimet themeltare kushtetuese e ligjore të drejtësisë penale lidhur me parandalimin e përgjithshëm dhe atë të humanizmit.

Kjo kategori rrethanash, të verifikueshme rast pas rasti, duhet të jenë “vetëm” të karakterit “të veçantë”, pra jo të zakonshme, të tilla që e justifikojnë lirimin me kusht, por, gjithsesi, pa rënë ndesh me parimin e parandalimit të përgjithshëm.

Një aspekt tjetër, i këtyre rrethanave është që ato të jenë “të veçanta” edhe në kuptimin e rrethanave të karakterit personal e familjar, me natyrë jo të zakonshme e përjashtimore, të tilla që, në rastin konkret, të justifikojnë lirimin me kusht para vuajtjes së plotë të dënimit nga i dënuari tashmë i riedukuar, nisur nga zbatimi i parimit të humanizmit të shtetit pikërisht ndaj këtij të dënuari dhe rrethanave të veçanta personale e familjare të tij. Këto arsye të veçanta, vërtet jo të zakonshme dhe përjashtimore, duhet të jenë rrethana të pavarura nga sjellja dhe qëndrimi i të dënuarit, e të tilla që të kenë lindur, të jenë rënduar dhe të ekzistojnë pas dhënies së vendimit të dënimit penal, kjo për shkakun se vetë ligji penal, në tërësinë e tij, është ndërtuar dhe rregulluar duke e respektuar parimin e humanizmit dhe gjykatat e dënimit e kanë pasur parasysh atë në kohën e gjyqimit dhe të dhënies së vendimit të dënimit penal. Po kështu, këto “arsye të veçanta” mund të shërbejnë për të justifikuar lirimin me kusht nëse janë të kënaqshme dhe të justifikuara në varësi të shkallës së riedukimit, asaj të përgatitjes për të qenë i integruar në shoqëri, nevojës përjashtimore të pranisë personale të të dënuarit së bashku me zotërimin prej tij të personalitetit dhe të aftësive vetjake për të përballuar rrethanën e veçantë personale e familjare etj.

Në këtë kuptim, nëse këto “arsye të veçanta”, verifikohen dhe vërtetohen gjatë gjyqimit, atëherë ato mund të justifikojnë lirimin me kusht të të dënuarit, në respektim të parimit të parandalimit të përgjithshëm dhe/ose atij të humanizmit, e njëkohësisht pa e cenuar zbatimin e drejtë të parimit tjetër themeltar, atij të barazisë para ligjit, përkundrajt të dënuarve të tjerë të riedukuar që nuk gjenden apo përballen me ndonjë prej këtyre rrethanave, arsyeve të veçanta.

Nisur nga formulimi aktual i nenit 64 të Kodit Penal, ligjvënësi nuk ka treguar konkretisht se cilat janë “arsyet e veçanta”, me vërtetimin ose jo të të cilave, e në mungesë të kushteve të tjera ndaluese të shprehura po në atë dispozitë, të justifikohet lirim me kusht nëse njëkohësisht vërtetohet se është arritur qëllimi i riedukimit të të dënuarit.

Megjithatë detyra e gjykatës është të interpretojë ligjin dhe të kërkojë “arsyet e veçanta” që duhen verifikuar dhe që e justifikojnë lirimin me kusht të të dënuarit, pikërisht nisur nga parimet kushtetuese dhe ligjore, nga qëllimet dhe objektivat mbi të cilët ngrihet dhe vepron drejtësia penale dhe ligji penal. Këto arsye, rrethana, do të përbënin kushte që mund të bënin të pranueshme ose jo kërkesën e të dënuarit për lirim me kusht.

Prandaj, në përmbushje të detyrimit të gjykatës për të interpretuar drejt ligjin dhe për ta bërë të zbatueshme normën sipas vullnetit dhe qëllimit të ligjvënës, si gjyqtarë në pakicë kemi mendimin se “arsyet e veçanta” duhet të kërkojnë dhe të verifikohen në rrethana të tilla, përfshirë edhe ato që trajton shumica e Kolegjeve, në pikat 33-36 e 41 të këtij vendimi unifikues, të cilat mund të grupohen në:

nevojën për të garantuar interesin dhe sigurinë publike nga sjelljet dhe veprat penale, nëpërmjet parandalimit dhe ndëshkimit të tyre, në kohën e gjykimit të kërkesës për lirim me kusht;

natyrën e veprës penale që ka kryer i dënuari, pasojat që ajo ka sjellë dhe qëndrimin që mban shoqëria ndaj këtyre sjelljeve kriminale, në kohën e gjykimit të kërkesës për lirim me kusht;

gjendjen e sigurisë publike dhe të krimina-litetit në kohën e gjykimit të kërkesës për lirim me kusht, parashikimin e pritshmërisë së publikut ndaj lirimit me kusht të të dënuarit, si edhe efektet pozitive apo negative që mund të sjellë në shoqëri lirimi me kusht i tij përpara përfundimit të vuajtjes së dënimit, veçanërisht nisur nga natyra e veprës dhe pasojave që ka shkaktuar;

kryerja ose jo më parë e veprave penale nga i dënuari;

personaliteti në tërësi që shfaq i dënuari, krahas arritjes së qëllimit për riedukimin e tij, si edhe aftësitë e tij profesionale dhe dobishmëria e tyre për shoqërinë nëse ai lirohet me kusht;

historia e jetës së të dënuarit, gjendja dhe rrethanat e tij personale e familjare etj.

Nëse nuk ekzistojnë kushtet ndaluese të shprehura që përmban neni 64 i Kodit Penal, si edhe nëse vërtetohet që është arritur qëllimi i riedukimit të të dënuarit, nëpërmjet verifikimit të këtyre rrethanave të tjera në tërësinë e tyre, rast pas rasti, gjykata mund të arrijë në përfundimin se kemi të bëjmë ose jo me “arsye të veçanta”, të cilat shërbejnë si mbështetje për të disponuar pranimin ose jo të kërkesës për lirim me kusht.

Në lidhje me zgjidhjen e çështjes objekt gjykimi, si gjyqtarë në pakicë kemi mendimin se Kolegjet e Bashkuara duhet të kishin disponuar për prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe dërgimin e çështjes për rishqyrtim po në atë gjykatë me tjetër trupë gjyquese.

Kolegjet e Bashkuara, nga njëra anë, kanë ardhur në përfundimin unifikues, se “arsyet e veçanta” nuk janë gjë tjetër veçse fakte të cilat provojnë se me pjesën e dënimit të vuajtur është arritur qëllimi i dënimit penal për riedukimin e të dënuarit dhe riintegrimin e tij në shoqëri. Nga ana tjetër, në kundërshti me vetë përfundimet e tyre unifikuese, shumica e Kolegjeve ka arsyetuar faktin dhe ka pranuar që rrethana të tilla, si gjendja shëndetësore, familjare etj., ndonëse nuk janë kusht thelbësor, gjithsesi janë rrethana që shkojnë në favor të kërkesës për lirim me kusht. Më tej, shumica e Kolegjeve ka vlerësuar rrethanat faktike të të dënuarit, kërkuar Aleksandër Prenga, nëse ato justifikojnë ose jo lirimin me kusht.

Së pari, si gjyqtarë në pakicë kemi qëndrimin se, shumica e Kolegjeve të Bashkuara, duke arsyetuar në këtë mënyrë, gjendet në kundërshtim me vetë qëndrimet e saj për interpretimin e ligjit procedural në përgjigje të pyetjes së parë unifikuese.

Së dyti, duke vlerësuar rrethanat e faktit, lidhur me arsyet e parashtruara nga kërkuarësi për gjendjen e tij shëndetësore e familjare në mbështetje të kërkesës së tij për lirim me kusht, shumica e Kolegjeve të Bashkuara ka arsyetuar e disponuar si gjykatë fakti dhe jo si gjykatë ligji.

Në këtë kontekst, shumica e Kolegjeve nuk mund të dispononte as për urdhërimin e të dënuarit për të mbajtur kontakte me shërbimin e provës dhe për të zbatuar kushtin që përmban neni 60/1 i Kodit Penal për ushtrimin e veprimtarisë profesionale. Ky aspekt i gjykimit duhet t’i nënshtrohej hetimit gjyqësor nga gjykata e faktit, pra nga gjykata e apelit në rigjykimin e çështjes.

Prandaj, Kolegjet e Bashkuara duhet të kishin vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe dërgimin e çështjes për rishqyrtim asaj gjykate, si gjykatë fakti dhe ligji, duke i përcaktuar udhëzimet e nevojshme për t’u konsideruar në rigjykimin e çështjes.

Së fundi, duke vendosur lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së apelit, shumica e Kolegjeve ka lejuar që, në kundërshti me përfundimet e saj rreth pyetjes së dytë të shtruar për unifikim, i dënuari

të mbetet në periudhë prove përtej kohës së parashikuar për vuajtjen e plotë të dënimit. Kjo për shkakun se gjykata e apelit ka disponuar vënien në provë të të dënuarit për një periudhë prej 18 muajsh, disponim ky që nuk është ndryshuar nga Kolegjet e Bashkuara.

Për të gjitha motivet e parashtruara më sipër në këtë mendimi pakice, kemi qëndrimin se Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë duhet të dispononin prishjen e vendimit nr. 121, datë 18.9.2014, të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe dërgimin e çështjes për rishqyrtim po asaj gjykate, me tjetër trup gjykues.

Gjyqtarë: Artan Zeneli, Evelina Qirjako, Arjana Fullani, Ardian Dvorani

KËRKESË

Shtetasja, Rolanda Bulku, kërkon pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, shpalljen të zhdukur të bashkëshortit të saj, Arjan Bulku, i datëlindjes 2.4.1970, i biri i Mahmutit dhe i Haxhires, i lindur në Tiranë.

KËRKUES
Rolanda Bulku